

SLUTRAPPORT

MODERNT HÄSTFÖRETAGANDE

Med stöd från Jordbruksverkets satsning på
Livskraftigt hästföretagande

Hippcom

2009-12-09

Innehåll

SAMMANFATTNING	3
1. BAKGRUND	4
1.2 SYFTE	6
1.3 MÅLGRUPP	8
1.4 MÅL	9
1.4 GENOMFÖRANDEPLAN O TIDSPLAN	10
1.5 SPRIDNING AV PROJEKTETS RESULTAT	11
1.6 PROJEKTETS ARBETSSÄTT	13
2. SLUTSATS OCH REKOMMENDATIONER	14
2.1 Slutsats av uppgifter	14
2.1.1 Rapporten; <i>Passion och Tradition</i> , där hästföretagsamhet och hästforskning kartläggs i Skåne respektive Västra Götaland.	14
2.1.2 Analys av hästföretagande och vilken typ av forskning som stödjer utvecklingen för att nå professionalisering och förbättrad lönsamhet.	14
2.1.3 Tillväxtfaktorer professionalisering kompetensnätverk	16
2.1.3.1 FRÅGEFORMULÄR	17
2.1.3.1.1 DIAGRAM 1	18
2.1.3.1.2 DIAGRAM 2	20
2.1.3.1.3 DIAGRAM 3	21
2.1.3.1.4 DIAGRAM 4	21
2.1.4 Hippcomkonceptet	23
HIPPCERT	23
MARKNADSFÖRINGS- OCH KOMMUNIKATIONSPROJEKT	24
3. KONTAKTPERSON	27
1 BILAGA	29
Backteman, E. <i>Hästen i kommunen - betyder mer än du tror</i> . HNS 2008.	35
Wallén, M. <i>Holländska hästar på lönsamt bete i Sverige</i> . Artikel i Dagens Industri 17 juni 2009.	36

Sammanfattning

Utifrån denna rapport kan det fastställas att behovet av kompetensförstärkningar är överhängande hos en stor del av hästbranschen och inte minst inom ridsporten samt inom avelsverksamheten med ridhästar. Inom dessa områden efterfrågas mer kompetens. För vidare arbete inom detta område behövs resurser för att genomföra denna kompetensförbättring praktiskt. För hästnäringen behövs kanske en ny kompletterande organisation, som kan stötta företagen med den kompetens som behövs inom ett flertal områden. Hippcom skulle kunna vara denna organisation och med rätt resurstillskott så har svenska hästföretag en stor potential att utvecklas till att bli en av de näringar inom den svenska ekonomin som med fördel kan användas för att främja utvecklingen av landsbygden.

De verktyg som kan användas för att åstadkomma denna kompetensförstärkning är för det första ett nätverk för hästföretagare. Detta nätverk skall samla ihop och sprida kompetens både över verksamhetsgränserna och inom det egna verksamhetsområdet. Utifrån projektet om ”modernt hästföretagande” kan ett behov och ett intresse påvisas hos olika typer av hästföretagare att samlas inom ett kompetensnätverk där fördelar kan dras från andras erfarenheter. Det handlar inte om att samla Sveriges ledande aktörer inom ett expertnätverk, utan att föra samman många olika krafter och därigenom skapa de bästa förutsättningarna för professionellt och modernt hästföretagande. Det andra verktyget som vuxit fram genom projektet är kompetensförstärkning inom den egna verksamheten. En hästföretagare är ofta mycket kunnig inom sitt område men saknar den affärsmässiga inställning som behövs för att driva ett vinstbringande och lönsamt företag. Genom ökad kunskap följer högre kvalitet på företaget och i förlängningen även hela hästbranschen. Att kvalitet är en förutsättning för lönsamhet borde vara en självklarhet i en bransch som är genomsyrad av hård konkurrens och svåra ekonomiska förhållanden.

1. Bakgrund

Landsbygdsföretagande med hästnäring som huvudsaklig verksamhet är en bransch av relativt lågproduktiva fåmansföretag. I grunden ligger en djup passion för hästen. Utifrån denna passion skapas en affärsidé till ett företag, vilken i många fall varken leder till god lönsamhet eller hög produktivitet av den enkla anledningen att man inte besitter tillräcklig kunskap om hur en rörelse skall bedrivas för att uppnå god affärsmässighet. Den moderna hästföretagaren är ofta en ung kvinna inom ridsporten som utbildats på någon av landets mångfasetterade hästutbildningar och därefter skapar sig en egen verksamhet med inriktning inom framförallt tillridning, inridning och tävlingsverksamhet. Den andra vanligen förekommande hästföretagaren är en medelålders kvinna med två till tre avelsston som bedriver uppfödning av ridhästar. Dessa två ”figurer” är relativt representativa för den moderna hästföretagaren i dagens Sverige.

Det är även problematiskt att tala om hästverksamhet som en samlad näring eller bransch. Det är snarare en samling av flera olika verksamhetsområden som skiljer sig åt på flera sätt, men som i grund och botten har landsbygden och hästen som gemensam nämnare. Kopplingen till landsbygden är ofta självklar och hästen kan inte benämnas i termer av hus-/sällskapsdjur, då den i och med behovet av sitt naturliga habitat alltid kommer att vara en del av landsbygden och hästföretagandet blir som naturlig följd förlagt dit.

Projektet, Modernt Hästföretagande, har genomförts under 2009 med start i mars och slutrapportering den 30 november. Kartläggningen har genomförts genom en undersökning av utvalda hästföretagare i tre för landet vitala hästkommuner - Eslövs kommun, Vara kommun och Hallstahammars kommun. Från dessa kommuner har handplockats ett antal företag, med indelning i branschkategorierna avel och uppfödning, rid- och körspport, trav- och galoppsport, besöksnäring och varor och tjänster. Varje företag har fått svara på en enkät och utifrån dessa svar har gjorts en sammanställning som resulterat i en slutrapport om hur företagsklimatet ser ut bland svenska hästföretagare på landsbygden. Som avgränsning användes förutom den

geografiska indelningen, även en avgränsning till att gälla ett begränsat antal företag och dessa företag är i sin tur redan etablerade företag, som genomgått den process för att nå god lönsamhet vilken projektet syftar till att belysa.

1.2 Syfte

Syftet med ett projekt om modernt hästföretagande är att kartlägga, få inblick i och förståelse för hästföretagarnas verksamhet och målsättning med sitt företagande. Projektet skall ta reda på vilka brister ett företag kan ha när det gäller lönsamhet och omsättning, och vilka resurser som krävs för att få till stånd en förbättring inom dessa områden. Kartläggningen skall även svara på vad företagen behöver för det fall att de har en önskan om att expandera, öka produktiviteten, skapa tillväxt och nya arbetstillfällen.

Uppgifter har varit att:

1. Producera en rapport; *Passion och Tradition*, där hästföretagsamhet och hästforskning kartläggs i Skåne respektive Västra Götaland.
2. Analysera hästföretagande och vilken typ av forskning som stödjer utvecklingen för att nå professionalisering och förbättrad lönsamhet.
3. Identifiera tillväxtfaktorer för olika typer av företag inom hästnäringen
4. Formulera vilken typ av kunskap och kompetens som företag i hästbranschen behöver för att nå professionalisering och förbättrad lönsamhet.
5. Lägga grunden till och undersöka behovet av att skapa ett kompetensnätverk och tjänster i form av seminarierier som kan erbjudas till företag i branschen via Hippcoms organisation.
6. Lägga grunden till att utveckla kvalitetssäkringen ”Hippcert”, som skall användas av hästföretag och i hästprojekt. Hippcert kan ett företag erhålla när det uppnår den kvalitetsstandard som sätts av Hippcom.

7. Genom aktiv marknadsföring etablera Hippcomkonceptet, som en aktör inom rådgivning och samverkan mellan hästföretag.
8. Lägga grunden till ett Hippcomkoncept för utbildning/utveckling inom kommunikation och marknadsföring. Genomförandefasen förväntas starta i januari 2010 och kommer att innehålla ett utvecklande av en handbok med råd till företagare samt ett antal seminarier med inriktning på ökad lönsamhet.

1.3 Målgrupp

Målgruppen är företag som bedriver näringsverksamhet med hästar inom grenarna avel och uppfödning, rid- och körspport, trav och galopp, varor och tjänster samt besöksnäring

1.4 Mål

Målsättningen för denna studie är att få en tydlig bild av hur dagens moderna hästföretag är uppbyggda i tre av landets kommuner där förekomsten av hästverksamhet är hög. Utifrån detta skall vidareutveckling av de företag som är i behov av kompetensförstärkning kunna ske. Tillsammans med kommunernas näringslivsenheter kommer arbetet med att skapa bättre förutsättningar för företagen att intensifieras.

1.4 Genomförandeplan o tidsplan

Aktivitet	Datum
Projekttiden inleds	09-03-09
Framtagande av underlag och färdigställande av rapporten ”Passion och Tradition”	09-03-25 - 09-07-15
Möte, Eslöv med Eslöv, Hallstahammar och Vara kommuner	090813
Utformning av enkät/frågeformulär	090818-091001
Möte, Stockholm	090827
Möte, Stockholm	090828
Framtagande av arbetskoncept för kommunerna	090901-090915
Kartläggning av företag	090901- 090918
Utvärdering av företag/respondenter	090901-090925
Möte, Stockholm	090921
Lista på respondenter presenteras	090925
Enkät/frågeformulär presenteras	090930
Utskicka av enkät/frågeformulär till respondenter	091001-091106
Uppföljande telefonintervju med respondenter	091012-091106
Besök utvalda respondenter	091012-091106
Projektid avslutas	091125

1.5 Spridning av projektets resultat

Resultatet skall kunna användas som en utgångspunkt för djupare studier inom området ökad lönsamhet för hästföretagare.

Resultatet delges Eslövs-, Hallstahammars och Varas kommuner och kommer att finnas som grund för det vidare arbete som bedrivs tillsammans med Hippcom för att främja vitala företag inom hästnäringen på landsbygden i respektive kommun.

Kartläggningen lägger även grunden till Hippcoms projekt för 2010 som på ett mer praktiskt sätt skall öka kompetensen inom marknadsföring och kommunikation hos hästföretagare. Detta projekt kommer att påbörjas under december 2009 och beräknas pågå under hela 2010. Syftet är att med rätt form av kunskap och arbetsmetoder öka inblicken i och förståelsen för den affärsmässighet som hästföretagaren lider brist på idag. Genom att själv fortbildas inom företagens grunder och värden kan företagaren öka sin omsättning och härigenom även sin lönsamhet. Denna ökande professionalisering skall leda till att hästbranschen blir en näring som kommer att ha betydelse för den svenska ekonomin i framtiden. Export av svenska hästar, uppfödningssmodeller och företagsamhet blir viktiga faktorer bakom denna framgång.

Inom ramen för Hippcoms verksamhet 2010 och som en följd av resultatet av projektet Modernt Hästföretagande kommer framtagandet av ett kvalitetscertifieringsprogram att genomföras. Kvalitetscertifieringen kommer att kallas HIPPCERT och skall kunna användas inom många av hästbranschens verksamhetsområden. Tanken med att arbeta fram HIPPCERT är en naturlig del av Hippcoms syfte att säkra kompetensen och kvaliteten, som finns inom den svenska hästbranschen och härigenom öka affärsmässigheten. HIPPCERT skall vara en kvalitetsstämpel som skall kunna användas till att säkra standarden på hästföretagare. Genom att vara berättigad att använda sig av och marknadsföra sitt företag med HIPPCERT skall företagaren sträva efter att arbeta för att förstärka och förbättra sitt

företagande och sin lönsamhet. Liksom andra kvalitetscertifieringsprogram skall man uppnå en viss förutbestämd standard för att få lov att använda detta ”sigill” och uppnås inte dessa krav under ett år, fråntas användarrätten. Däremot skall man kunna söka för att bli certifierad under kommande period.

1.6 Projektets arbetssätt

Hippcoms projektet ”Modernt hästföretagande” har arbetats fram genom projektledning av verksamhetsledaren (2009-03-01-2009-06-30) Ingemar Svantesson, vilken har utarbetat grunderna till ansökan och rapporten ”Passion och Tradition”. Arbetet har sedan övertagits av verksamhetsledaren från 2009-08-01, Elina Sultan.

Projektledaren har tillsammans med Hippcoms styrelse och konsulter arbetat fram ett frågeformulär samt kartlagt hästnäringen och forskningen. Utifrån svaren i frågeformuläret har sammanställningen genomförts med ett resultat som kommer att användas inom Hippcoms fortsatta verksamhet.

2. Slutsats och rekommendationer

2.1 Slutsats av uppgifter

2.1.1 Rapporten; *Passion och Tradition*, där hästföretagsamhet och hästforskning kartläggs i Skåne respektive Västra Götaland.

Rapporten *Passion och tradition* är framtagen och presenteras som bilaga 1 till detta material.

2.1.2 Analys av hästföretagande och vilken typ av forskning som stödjer utvecklingen för att nå professionalisering och förbättrad lönsamhet.

Hästbranschen är som nämnts en spretig och svår verksamhet att definiera. Det finns många olika verksamhetsområden med ordet häst i sin huvudsakliga sysselsättning, men detta behöver inte nödvändigtvis betyda att man för den sakens skull sysslar med hästen som levande varelse. Före en analys av hästföretagande kan inledas måste verksamheterna delas in i olika kategorier. En naturlig indelning skulle kunna vara att dela in verksamhet som sker med hästar i träning och tävling, men denna verksamhet är vitt skild mellan de olika sportgrenarna. Främst travsporten, men också i viss mån galoppporten utövas till största delen av professionella tränare som för att kunna tävla på en viss nivå behöver en proffstränarlicens som tillhandahålls av Svenska Travsportens Centralförbund alternativt Svensk Galopp efter genomförd utbildning med godkänt resultat. Liknande motsvarighet existerar inte inom ridsporten, inom vilken utövarna till största delen består av amatörer. Med anledning av denna väsentliga skillnad måste en uppdelning vid analysen göras mellan dessa två sporter.

Av hästnäringen följer andra verksamheter som specialiserat sig på hästbranschen på grund av kundsegment. Det kan vara fråga om butiker med hästprodukter och

foderfabrikörer som inte i huvudsak eller överhuvudtaget innefattar kontakt med hästen. Dessa företag tillhör andra bransch kategorier som till exempel handel, men räknas ändå till hästbranschen på grund av att deras verksamhet helt är inriktad på hästverksamhet. Det finns gott om blandverksamhet inom hästnäringen och detta beror till stor del på att det är svårt att försörja sig enbart på sin hästverksamhet. En betydande blandverksamhet är hästturismen. Denna består ofta av både uppfödning, handel, träning, utbildning och turism. Turismverksamheten kan i många fall vara en riktigt lönsam bransch inom hästnäringen. I en blandverksamhet är det ofta den verksamheten som finansierar uppfödningen av hästarna. Detta beror på att lönsamheten ofta är låg inom den verksamhet som utgör uppfödning och utbildning. Det problem många hästföretagare med blandad verksamhet ställs inför är Skatteverkets bedömning om näringsverksamheten. Det Skatteverkets bedömning ofta resulterar i är att det föreligger näringsverksamhet i den ena verksamhetsgrenen men inte i den andra, vilket gör att denna ses som hobbyverksamhet. För att fri kvittningsrätt mellan underskott i en gren och överskott i en annan skall råda inom näringsidkarens olika verksamheter måste samtliga räknas till näringsverksamhet. Annars får den verksamheten som anses vara hobby bära sina egna förluster och ingen resultatutjämnning blir möjlig. Det som ofta blir resultatet av Skatteverkets bedömning är att det blir en skillnad på verksamhetsgrenarna och företaget anser inte bedriva näring inom den gren som inte presenterat positivt ekonomiskt resultat.

Frågan om hästföretag och beskattning har uppmärksammats på senare år. Dock verkar det inte bedrivas någon forskning vid de ekonomiska eller juridiska fakulteterna i landet, men ett specialintresse för dessa frågor finns och diskuteras flitigt av jurister och ekonomer i tidskrifter på skatteområdet. Detta visar att skattefrågan är ett av de områden som behöver förändras för hästföretagarnas lönsamhetsförbättring. Reglerna har redan ändrats på så sätt att det inte finns något krav på att presentera vinst under de första fem åren för att beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet. Dock verkar det som om att denna bestämmelse frångås av Skatteverket i vissa fall, då man delar upp verksamheten som egentligen bygger på varandra i olika delar så att beskattning sker i olika inkomstslag.

Följden av uppdelningen blir att det inte är lönsamt att driva verksamhet som innehåller både en förlustgren och en gren som går med vinst, eftersom förlustgrenen drabbar företagarens personliga ekonomi på ett annat sätt än vad näringsverksamheten gör. För de inkomster hobbyverksamheten erhåller beskattas nämligen företagaren som inkomst av tjänst, vilket inte är lika fördelaktigt som att beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet, eftersom det som tidigare nämnts då finns en möjlighet att resultatutjämma inom de olika lönsamma verksamhetsgrenarna.

Den uppbyggnad som förekommer i de flesta hästföretag påkallar att hästverksamhet i olika former skall benämnas som en samlad bransch. Den ena verksamhetsgrenen föder ofta den andra och inte sällan är huvudmännen bakom de olika verksamhetsgrenarna desamma. Av Hippcoms undersökning bland hästföretagare i Eslövs-, Hallstahammars- och Vara kommuner framgick att kategorin Rid och körsport är den största, följt av avel/uppfödning och därefter trav/galopp. Avel och uppfödning förekommer inom båda kategorierna.

Sammantaget kan det framhållas att forskning på området lönsamma hästföretag behövs och att en början kan vara att försöka påverka Skatteverkets bedömning av hästföretag. Under våren 2010 presenteras två examensarbeten från Juridiska fakulteten vid Lunds universitet angående beskattning av hästföretag och köp av häst varav det senare är ett uppdrag från Hästnäringens Nationella Stiftelse (HNS) och Avelsföreningen för den Svenska Varmblodiga Hästen (ASVH) Forskningen på affärsverksamhet inom hästbranschen har i det närmaste varit obefintlig. Dock pågår det viss forskning om ämnet lönsamhet och professionalisering av svenska hästföretag bland annat från Mälardalens Högskola under projektet Drivkraft. Under vintern 2009/2010 satsar även Sveriges Lantbruksuniversitet på just denna typ av forskning tillsammans med Jordbruksverket.

2.1.3 Tillväxtfaktorer professionalisering kompetensnätverk

- **Identifiera tillväxtfaktorer för olika typer av företag inom hästnäringen**

- **Formulera vilken typ av kunskap och kompetens som företag i hästbranschen behöver för att nå professionalisering och förbättrad lönsamhet.**
- **Lägga grunden till och undersöka behovet av att skapa ett kompetensnätverk och tjänster i form av seminarierier som kan erbjudas till företag i branschen via Hippcoms organisation.**

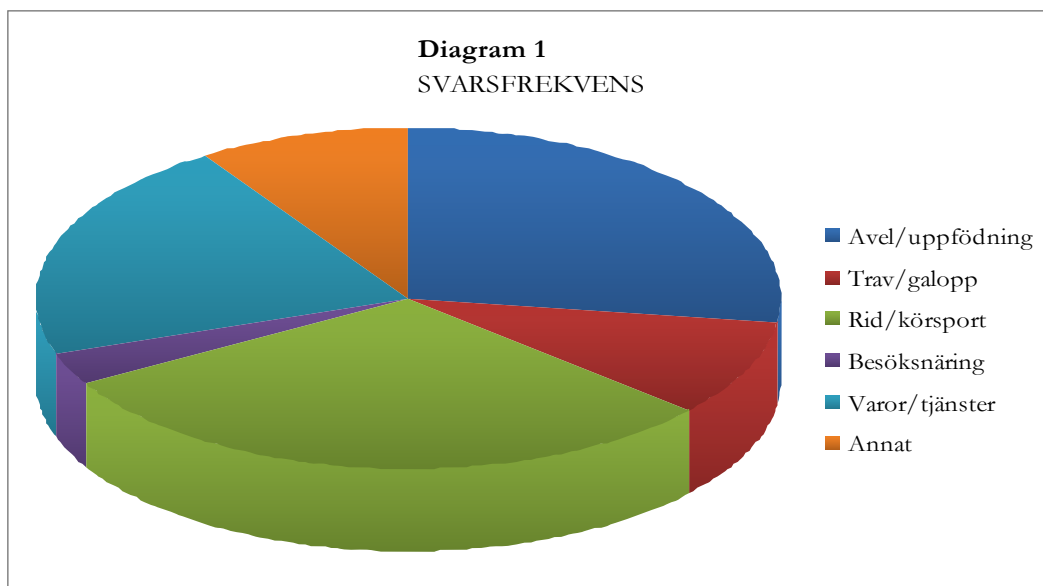
Dessa tre frågeställningar har varit grunden till det frågeformulär som skickades ut till utvalda hästföretagare i kommunerna Eslöv, Hallstahammar och Vara. Formulärets resultat presenteras nedan under 2.1.3.1.

2.1.3.1 FRÅGEFORMULÄR

Som ett led i projektets genomförande valdes 40 hästföretagare ut från Eslövs kommun, Hallstahammars kommun och Vara kommun. Dessa företagare fick svara på ett antal frågor om sin respektive verksamhet i syfte att kartlägga behovet av resurser för att nå ökad lönsamhet i dessa svenska hästföretag. Frågorna i formuläret utformades så att de tre frågorna om tillväxtfaktorer, professionalisering och ökad lönsamhet samt behovet och intresset av ett kompetensnätverk skulle kunna besvaras på ett lämpligt och välgrundat sätt. Dock skall svaren i frågeformuläret inte tillmätas någon verklig vetenskaplig relevans utifrån ett riksperspektiv utan den är enbart representativ för ett urval av hästföretagare i de tre kommunerna.

Indelningen av företagen gjordes i kategorierna avel och uppfödning, trav och galopp, rid och körspport (samtliga företag som besvarade enkäten var ridsportföretag), besöksnäring och varor och tjänster. Utfallet av de utskickade frågeformulären blev som följer av cirkeldiagrammet nedan.

2.1.3.1.1 DIAGRAM 1

TOTALT 33 SVARANDE

Frågeformuläret skickades ut till fyrtio stycken utvalda hästföretagare varav elva svarade direkt genom att återsända formuläret. Övriga ringdes upp och intervjuades per telefon. Här var svarsfrekvensen högre och efter telefonintervju hade totalt 33 företag besvarat enkäten. Tre företag fick tas bort på grund av att det var samma ägare till två bolag eller att företagets verksamhet var vilande eller som i ett fall att företaget inte bedrev någon hästverksamhet överhuvudtaget.

Av svaren framkommer att företagen är positiva till att erbjudas kompetenshöjande åtgärder och det största intresset för detta finns hos kategorierna avel/uppfödning och rid/körspport. De områden där kompetensutveckling efterfrågas är främst inom produktutveckling och marknadsföring därefter ekonomi och administration. Den förmodade efterfrågan på kompetensförbättring inom juridik och skatterådgivning var lägre än förväntat, men vid intervju med vissa av respondenterna framgick att denna kompetens var önskvärd, dock inte i lika hög utsträckning som övriga, då anlåtande av juridisk rådgivning anses vara något av en engångsföreteelse.

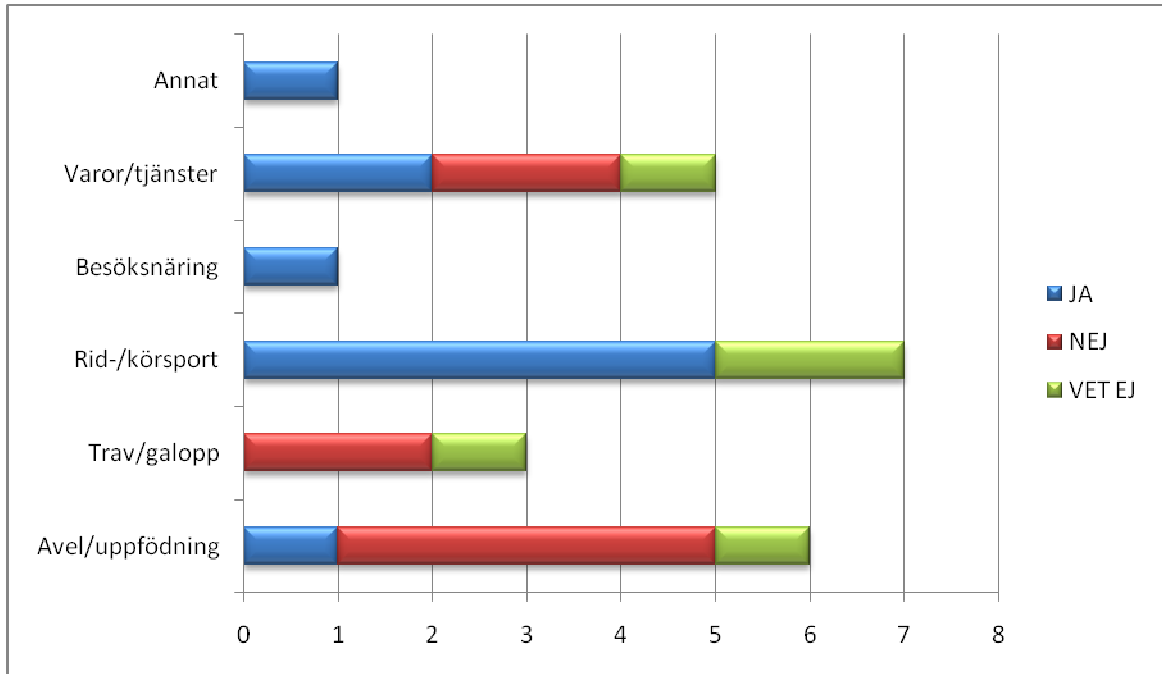
Av de företag som svarade ja på frågan om de vill att företaget skall expandera kunde hälften tänka sig att investera för denna sak. Av respondenterna ville hälften att deras

företag skulle expandera och främst var det inom kategorierna avel/uppfödning och rid/körspport som uttryckte denna önskan. Majoriteten företagare svarade att man var nöjd med hur företagets storlek ser ut idag och var inte intresserade av att expandera i någon högre utsträckning.

Endast 15 procent sade sig vara med i något affärs- eller kompetensnätverk. Vid närmare analys av denna fråga visade det sig att det rörde sig om medlemskap i företagsföreningar som LRF och ett kommunalt nätverk kring Strömsholm. Majoriteten var intresserade av att ingå i ett affärs- eller kompetensnätverk. Det fanns även visst intresse av att investera i ett nätverk även om detta var förenat med förbehåll. Det krävs att det egna företaget får något positivt ut av att delta. Benägenheten att vilja betala för de eventuella tjänster ett nätverk skulle kunna erbjuda är med andra ord inte särskilt hög. En analys av detta svar skulle kunna vara att hästföretagaren inte anser sig ha ekonomisk möjlighet att investera i något annat än det som kan bli en tydlig direkt positiv effekt på den egna verksamheten. Här kan det affärsmässiga intresset visa sig vara relativt lågt om en jämförelse görs med vissa andra branscher. Hästföretagarens risktagande hänför sig inte till ”spekulationer” av annan innebörd än rena verksamhetsinvesteringar. Skulle verksamheten bli mer lönsam skulle förmodligen intresset för ökat risktagande bli större, men så länge företaget har likviditetsproblem finns inte utrymmet för investeringar av detta slag.

2.1.3.1.2 DIAGRAM 2

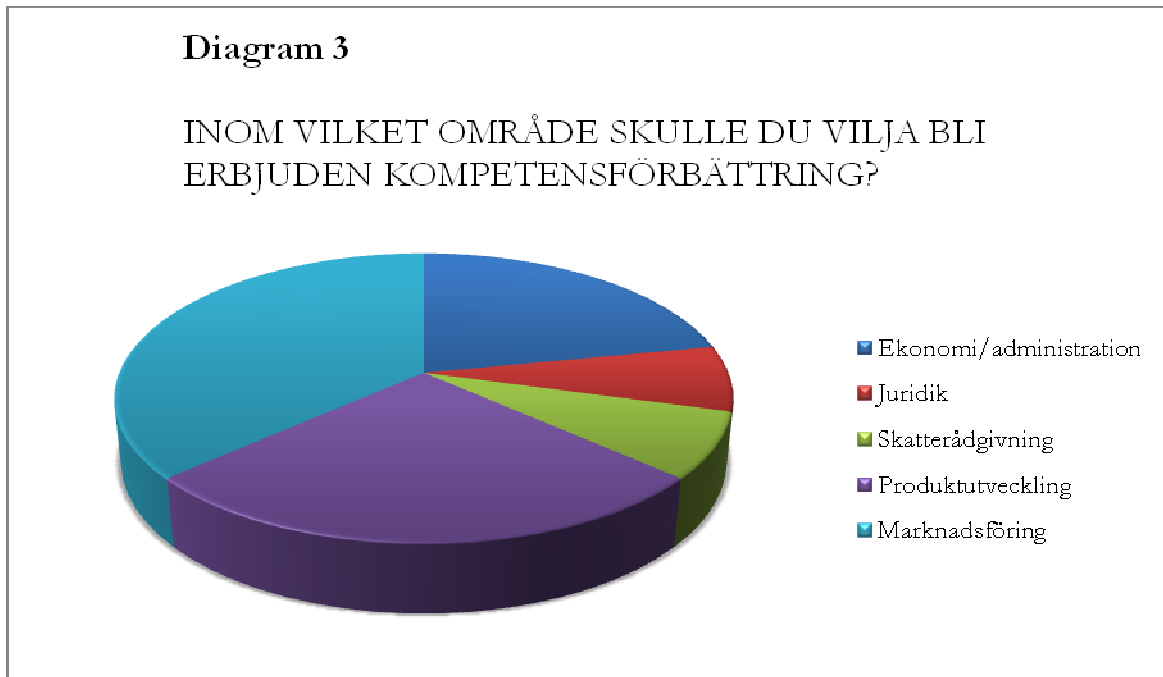
SKULLE DU VILJA VARA MED I ETT
AFFÄRS-/KOMPETENSNÄTVERK?

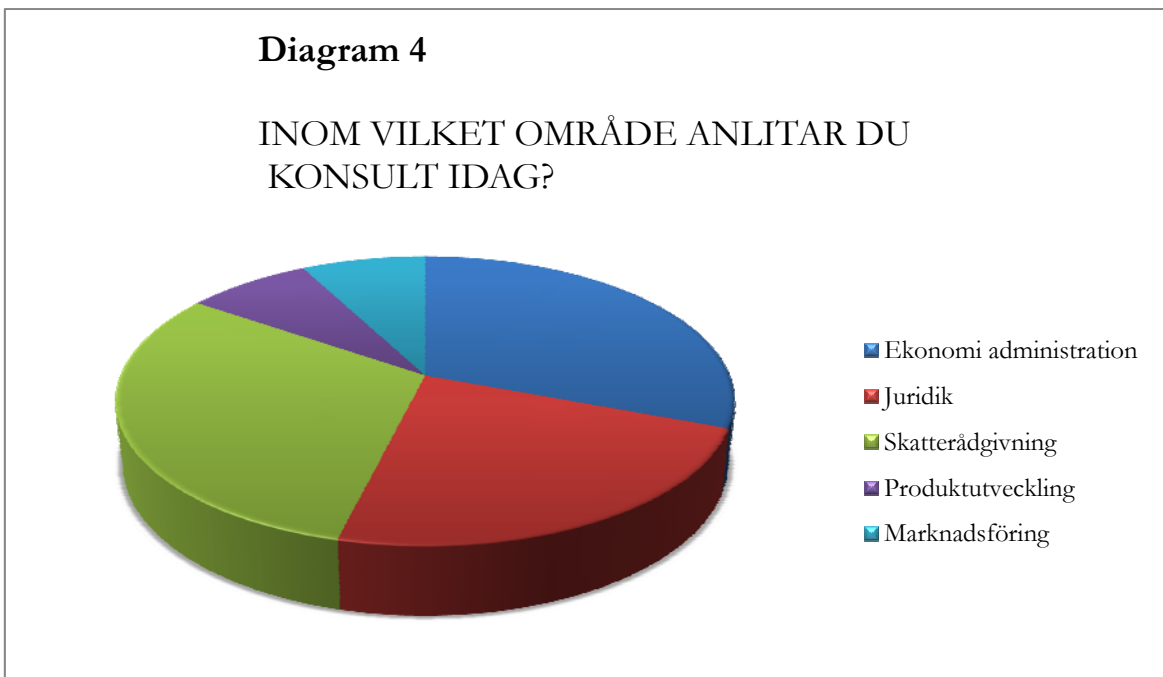
TOTALT 23 SVARANDE

Övervägande del svarade att de gärna vill erbjudas kompetensförbättring. Följande resultat av vilka områden som var mest intressanta kunde utläsas av de som fyllt i att de ville erbjudas kompetensförbättring. Detta resultat bedömdes vid första läsningen inte vara representativt för den allmänna uppfattning som råder inom hästbranschen och för de områden där det i nuläget genomförs undersökningar. Denna uppfattning är att det är just inom juridiken och speciellt köprätt och de skatterättsliga frågorna som är problematiska för dagens moderna hästföretagare. Vad som dock vid en senare anblick visade sig kunna utläsas av denna fråga är att företagaren själv inte har intresse av att besitta denna kompetens, utan att detta är något man hellre anlitar konsult till. Följande påstående åskådliggörs av diagram 4.

2.1.3.1.3 DIAGRAM 3

2.1.3.1.4 DIAGRAM 4

På följdfrågan varför man anlitar juridisk expertis, vilken ställdes under telefonintervjuerna svarade de flesta att man inte har tid att sätta sig in i de komplicerade regelsystem man upplever att juridiken utgör.

Vid frågor av mer ekonomisk natur svarade en majoritet av företagen att de gått med överskott under de senaste fem åren och att de kommer att redovisa vinst för det senaste året. Förekomsten av svar på frågorna om skatter och vinst är enbart intressanta i de företag som har hästverksamhet som sin huvudsakliga sysselsättning. Ett flertal företag har delad verksamhet och i dessa fall är svaren utelämnade.

I frågeformuläret ställdes fem frågor med fria svar. Av dessa svar kan det utläsas att hästföretagaren är en person som upplever stora fördelar med att arbeta med sin passion för hästen och möten med människor. I stort sett samtliga ser ekonomin som en utmaning. Framförallt inom kategorierna avel/uppfödning och rid/körsport är dessa svar vanligen förekommande. Det kan även tilläggas att dessa två kategorier ofta sammanfaller. Ofta är indelningen i kategorier inte vattentät och företagen är ofta bisysslor till övrig verksamhet eller heltidsarbete inom helt andra branscher.

Problem med ekonomi och bristen på lönsamhet, som framkommer av svaren i enkäten får följden att företagaren har en väldigt hög arbetsbelastning och inte har möjlighet att anställa personal. De flesta har uppgett att företaget noll anställda och ingen har över trettio anställda. Majoriteten av aktiebolagen har mindre än 5 ägare – vilket utgör den juridiska definitionen av ett fåmansbolag. Frågor av denna karaktär ställdes med tanke på de framtida undersökningar som kommer att göras inför projektet om marknadsföring och kommunikation. Inom ramen för detta projekt är det av intresse att kartlägga vilken typ av företag som efterfrågar kompetens inom ett specifikt område.

Mindre än hälften av företagarna uppgav att det i vissa fall är svårt att få ett överskott i verksamheten. Dessa företag var representerade främst inom avel och uppfödning samt rid och körsport. Problem med ekonomiskt överskott får en mängd följdproblem i och med det svenska beskattningssystemet som kräver vinstsyfte för att en förvärvsverksamhet skall beskattas för sin inkomst i inkomstslaget näringsverksamhet. Det kan vara svårt för Skatteverket att utläsa vinstsyftet ur företagets affärsidé när bolaget inte visar något överskott under flera år, trots att det bör vara underförstått åtminstone i ett aktiebolag då detta har som främsta syfte att

presentera vinst för sina aktieägare. Denna problematik är högaktuell inom hästnäringen och kan vara ett uppslag till ett nytt projekt.

Trots den höga arbetsbelastningen och den svåra ekonomiska situationen för många hästföretagare avvecklas inte ett icke vinstdrivande företag. Majoriteten av de företag som ingick i studien hade bildats för mer än tio år sedan och inget av de svarande företagarna hade bildat sitt bolag under 2009.

2.1.4 Hippcomkonceptet

- **Genom aktiv marknadsföring etablera Hippcomkonceptet som en aktör inom rådgivning och samverkan mellan hästföretag.**
- **Lägga grunden till ett Hippcomkoncept för kommunikation och marknadsföring. Genomförandefasen förväntas starta i januari 2010 och kommer att innehålla ett utvecklande av en handbok med råd till företagare samt ett antal seminarier med inriktning på ökad lönsamhet.**

Under projekttiden har det kunnat konstateras att det behövs en aktör som arbetar med rådgivning och samverkan. De frågor som ställdes i frågeformuläret om modernt hästföretagande gav resultatet att en sådan samverkan var efterfrågad och behovet var i många fall stort. För att kunna genomföra dessa åtgärder behövs en praktisk metod. Därav väcktes tankarna på ett projekt med kompetensförstärkning inom marknadsföring och kommunikation. Ett sådant projekt skall genomföras inom den modell som kommer att vara Hippcoms kännetecken och utgöra det så kallade Hippcomkonceptet.

HIPPCERT

För att säkerställa kvaliteten hos hästföretagen kommer det parallellt med projektet inom marknadsföring och kommunikation att genomföras ett projekt som tar fram

ett kvalitetscertifieringsprogram. Denna kvalitetscertifiering kommer att kallas HIPPCERT och skall kunna användas på flera olika områden inom hästbranschen. Hippcomkonceptet är inriktat på fyra huvudsakliga värderingar, dessa är kvalitet, lönsamhet, engagemang och kunskap. Som ett naturligt led i Hippcoms verksamhet och Hippcomkonceptet är därför en kvalitetscertifiering en av grundpelarna.

Utifrån HIPPCERT skall företagarna kunna medverka i ett kompetensnätverk. Certifierade företag skall kunna ingå i detta nätverk och verka som drivkraft för att öka professionaliseringen inom hästbranschen. Ett företag som certifieras får använda detta under den tid certifieringen gäller. Tiden beror på vilken verksamhetsform som bedrivs. Under en förstudie som kommer att inledas i januari 2010 kommer normerna för kvalitetsstandarderna som skall uppnås att börja tas fram. Normerna kommer att vara desamma i grunden.

Den förväntade effekten blir att fler och fler företagare vill bli certifierade med HIPPCERT och därigenom ökas nätverket och en eftersträvd samverkan mellan hästföretagen. Dessutom kan standarden säkerställas på flera områden inom hästbranschen och genom detta ställs högre krav på professionalisering än vad som är fallet idag. När kvaliteten ökar och kraven på hög standard kan ställas av fler än en liten del av de ytterst professionella och framgångsrika inom branschen, blir hela näringen tillgodosedd och sammantaget kommer det att utvecklas fler professionella aktörer inom hästnäringen.

MARKNADSFÖRINGS- OCH KOMMUNIKATIONSPROJEKT

Arbetet med ett projekt inom marknadsförings- och kommunikation påbörjades i augusti och har fortlöpt under hösten. I samverkan med verksamhetsledaren Elina Sultan kommer en projektledare att anställas av Hippcom som påbörjar sin anställning i december 2009. Tillsammans med svaren som inkom under den enkät som gjordes under september 2009 med avelsföreningen för den svenska varmblodiga hästen och Swede Horse och de svar som projektet om Modernt hästföretagande här presenterat finns en god grund för att utveckla ett marknadsförings- och kommunikationsprojektet.

Projektet kommer att fortgå under 2010. Med det förväntade resultatet är ambitionen att projektet skall kunna fortsätta under fler år och även spridas till fler av Sveriges kommuner.

Med hjälp av en handbok och ett antal seminarieserier där företagaren kan använda sitt eget företag som arbetsredskap för fortbildning inom formerna för en workshop kommer företagets kompetens att öka inom områden som marknadsföring, ekonomi, redovisning och inom vardaglig juridik. Det är viktigt att företagarna kan arbeta med sitt eget företags siffror, utmaningar och idéer för att på så sätt uppleva att utbildningen ger något direkt. Ett seminarium kan inspirera till viljan att lära mer om ett område men det är inte alltid tiden räcker till. Under ett seminarium som bedrivs enligt Hippcomkonceptet kommer arbetet löna sig omedelbart och företagaren kan gå hem med sina nya kunskaper som dessutom finns i de egna pärmarna och fortsätta driva sin verksamhet framåt som ett livskraftigt hästföretag.

3. Kontaktperson

Elina Sultan

HIPPCOM

Gårdstånga Nygård

24797 Flyinge

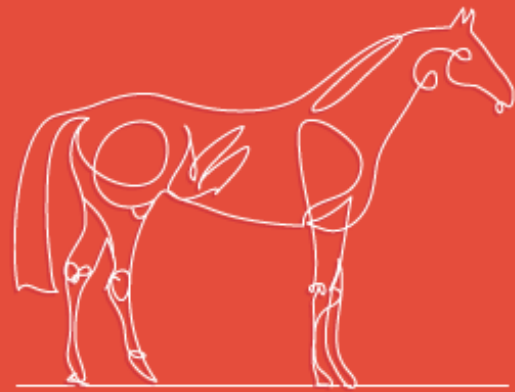
elina.sultan@hippcom.se

0706-399322

1 Bilaga

Tradition och passion– kartläggning av hästforskning och hästföretagande

Ingemar Svantesson, Hippcom den 10 juli 2009.

HIPPCOM

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING	4
Hästföretagande.....	4
Hästhälsforskning	5
1. INLEDNING, SYFTE OCH METOD	6
1.1 Insamling av data	6
1.1.1 Hästföretagande	6
Företag och näring.....	6
Bransch eller näring	8
1.1.2. Avgränsningar och källor för insamling av företagsdata	9
Statistiska centralbyrån (SCB).....	9
Lantbrukarnas riksförbund (LRF)	9
Internet	10
1.1.3. Avgränsningar och källor för insamling av forskningsdata	10
Tolkning av syftet	10
Sökningsmetodik	10
1.1.4. Projektet Hästen i Skåne.....	10
Hästföretagande.....	11
Hästhälsforskning.....	11
2. RESULTAT OCH ANALYS	11
2.1 Hästföretagande.....	11
2.1.1 Internet och SCB som källa	11
Fördelning per huvudgrupp	14
Fördelning per undergrupp	15
Tidningar och media	17
Hästhälsforskning.....	18
2.1.2 LRF som källa	18
2.1.3. SCB som källa, fördjupning	19
Motiv till fördjupning	19
Metod	19
Resultat fördjupning	20
2.2 Hästhälsforskning.....	22
2.2.1 Totalt funna uppsatser	22
2.2.2. Hästhälsforskning inom SLU	23
Uppsatser per ort.....	23
Uppsatser per ämne	24
2.2.3 Ämnesfördelning bland totalt funna	25
Agronomi, uppsatser.....	26
Veterinärmedicin, uppsatser.....	27
2.2.4 HNS, Hästhälsnäringens Nationella Stiftelse	27
2.2.5. Hästhälsforskning i Västra Götaland och Skåne län	28
2.2.6. Hippolog, uppsatser	28

Hippolog, fördelning per undergrupp	29
2.2.7 Forskning och tillväxt.....	31
Hästforskning inom SLU	31
Hästen och samhällsutvecklingen.....	31
Konsumtion av hästnäringens produktion.....	32
Konsumtion av verksamma i hästnäringen.....	32
Landskapsplanering	33
Markör för ekonomisk status	33
Affärsnytta och hävstångseffekt	34
Källförteckning.....	35
Meddelanden.....	36
Bilagor	36
Bilaga 1: Rubrikförteckning över examensarbeten, uppsatser och avhandlingar	37
Bilaga 2: Förteckning avhandlingar.....	37
Bilaga 3: Artikel i Dagens Industri 090617.....	37

Sammanfattning

Arbetet med rapporten har pågått under större delen av första halvåret 2009 enligt en projektbeskrivning som fastställdes av Eslövs kommun och Vara kommun vintern 2008/2009. Syfte: *Att göra en förstudie med syfte att kartlägga och beskriva hur hästföretagande och forskning inom hästnäringen ser ut i Skåne. Dessutom att analysera vilka delar av forskningen som kan ha möjlighet att skapa tillväxt i hästnäringens företag.* Det bestämdes också att motsvarande kartläggning skulle ske i Västra Götaland.

Hästföretagande

En definition av hästnäringen har formulerats med syftet som grund. Hästföretag och Hästnäring har definierats tidigare i andra rapporter men det har funnits ett behov av att diskutera det utifrån rapportens syfte eftersom det inte tycks finnas vedertagna avgränsningar. Den definition av hästnäringen som använts grundar sig på att all verksamhet som har en nära anknytning till hästen som varelse i företag eller företagsliknande organisationer utgör hästnäringen.

Tre typer av företagsdata har använts och de kommer från olika källor: Individuell data i form av adress och verksamhetsuppgifter från Internet, från Statistiska Centralbyrån individuell data innehållande verksamhets- och adressuppgifter samt ekonomiska uppgifter och grupperad verksamhetsdata från Lantbrukarnas Riksförbund. Insamlingen av data har visat att det finns metodologiska problem med kartläggning och analys av hästnäringen. Därför är antalet insamlade företag inte alla i näringen i respektive län. Det har trots det bedömts vara tillräckligt för att ge en rättvisande bild.

Kartläggningen av företagen visar att hästnäringen förefaller vara starkt fragmenterad och att det därför är svårt att hitta stora dominerande företag i de flesta av de 133 olika företagskategorier som identifierades. Dessa 133 kategorier sammanfattades till 41 som de 2016 funna företagen är grupperade i. Antalet insamlade företag har bedömts som stort i jämförelse med andra studier och hemsidor med företagsregister. Trots det större hästantalet i Västra Götaland finns det fler funna företag i Skåne. Kartläggningen visar också att i stort sett är det inte någon större skillnad mellan länen men grupperna Stuterier och uppfödare samt antalet proffstränare vid trav och galoppbanorna avviker.

Hästforskning

Kartläggningen av hästforskning eller mer specifikt, någon form av vetenskapligt arbete dokumenterat i uppsatsform på universitet eller högskola och med häst som tema har varit målet för kartläggningen. Inga tidigare offentligt publicerade studier där man gjort liknande kartläggning har hittats. Därför finns det inte jämförande resultat att använda sig av för att värdera framkomna resultat som denna rapport visar.

Det finns 325 stycken funna uppsatser publicerade 2005 eller senare i rapporten. Insamlingen av uppgifter har visat att uppsatser vid samma universitet inte kan hittas i en enda sökmotor utan man får använda flera. Det är inte heller alla uppsatser som publiceras elektroniskt.

Uppkomna resultat visar att det publicerats uppsatser vid 16 olika universitet eller högskolor från Luleå i norr till Malmö i söder. Hästnäringens Nationella Stiftelse finns med som egen utgivare utöver dessa 16. SLU betraktas som ett universitet trots dess geografiska spridning. SLU är den dominerande utgivaren och verksamheten i Uppsala dominerar däri. Rapporten visar att även ämnesspridningen är stor och enligt de definitioner som används i rapporten är det 14 olika kategorier som representeras. Av dem dominerar den veterinärmedicinska. HNS administrerar medel från totalisatorspelet bland annat i syfte att stödja svensk hästrelaterad forskning. De ämnesområden som har flest publicerade uppsatser med stöd av HNS är ämnesområden som ryms inom SLU och det är veterinärmedicin som dominerar. Hipplogstudenternas uppsatser har ofta en praktisk anknytning till dagligt arbete inom hästnäringen. En jämförelse av uppsatsämne mellan två tidsperioder har gjorts, före och efter 2005. den visar att avel, ridskoleverksamhet och ridlära är stora grupper i båda perioder men att pedagogik och ledarskap är ett nytt och starkt dominerande uppsatsval efter 2005 till skillnad mot avel som störst innan 2005.

Med ledning av syftet diskuteras tillväxtskapande forskning. Rapporten föreslår med exempel ekonomi, landskapsplanering och beteendevetenskap mer tvärvetenskapligt arbete mellan olika utbildningsinstitutioner. Rapporten hävdar också åsikten att den hittills dominerande forskningen inom SLU och veterinärmedicin skapar en viktig grund men för att få ökad hävstångseffekt av den forskningen måste det ske mer forskning inom områden som är otraditionella för hästnäringen. Bland annat nämns vikten av forskning som utgår från företagare i hästnäringen som konsumenter av varor och tjänster för användning i sin verksamhet. Med stöd av mycket få funna uppsatser i ämnet konsumtionsforskning behövs det även mer vetenskapligt arbete som inriktar sig på dagens och framtidens konsumtion av upplevelser och andra nyttigheter som är hästnäringens huvudsakliga produktion. Rapporten föreslår att det ska göras en genomgång av alla för hästnäringen otraditionella ämnesområde för att se tillämpningar av de ämnenas affärsnytta för hästnäringen. I rapporten görs en sådan genomgång framförallt inom företagsekonomi.

1. Inledning, syfte och metod

Problemformuleringen diskuterades under vintern 2008/2009 av representanter från Eslövs kommun, Vara kommun och Hästnäringens nationella stiftelse (HNS). Man såg att det fanns ett behov av att få svar på frågor som ledde fram till syftet enligt följande: *Att göra en förstudie med syfte att kartlägga och beskriva hur hästföretagande och forskning inom hästnäringen ser ut i Skåne. Dessutom att analysera vilka delar av forskningen som kan ha möjlighet att skapa tillväxt i hästnäringens företag.* Det bestämdes också att motsvarande kartläggning skulle ske i Västra Götaland.

Författaren till denna rapport fick i februari 2009 uppdraget att förverkliga syftet.

1.1 Insamling av data

1.1.1 Hästföretagande

Begreppet hästföretagande är vid en första anblick ett tydligt begrepp. Det känns naturligt att tolka det som företag som bedriver sin verksamhet med hästar. Men vid en något djupare betraktelse visar det sig att begreppet tolkas på olika sätt.

Företag och näring

Företag i mer allmän mening kännetecknas av ett vinstsyfte och då i form av en vinst i monetära termer som ska beskattas. Vinstsyftet ska även gälla under så kallad varaktighet. Med den terminologin utesluter man de som har verksamhet i form av hobby och det låter ju enkelt, populärt uttryckt. Skatteverket ser det inte som enkelt vilket medfört att det funnits utrymme för olika bedömningar mellan olika skattekontor och man har under ett flertal år jobbat med problematiken. Men i april i år har man kommit ut med riktlinjer med ambitionen att skapa mer rättvisa skatteregler mellan olika så kallade hästföretag och i olika delar av landet. Med begreppet Hästföretagare menar Skatteverket ”*Den som bedriver verksamhet med hästar....*”. Skatteverket ser alltså som förutsättning att hästen som varelse finns fysiskt i verksamheten och man anger sådan verksamhet enligt följande: trav och galopp, alla ridsportens grenar, t.ex. dressyr och hoppning, hästträning och ridutbildning, turridding, avel, uppfödning, hästuthyrning, uthyrning av stallplatser och hingsthållning. I syfte att fastställa om det är ett beskattningsbart företag eller inte menar man att en bedömning av samtliga omständigheter i varje enskilt fall ska göras utifrån alla de förutsättningar som finns i den enskilda verksamheten och man anger exempel på omständigheter som kan ha betydelse då verksamheten är nystartad och under uppbyggnad:

1. att det finns en avsikt att bedriva verksamheten varaktigt,
2. att det finns en affärsplan, ekonomiska kalkyler eller liknande,
3. att marknadsföring sker för att nå kunder eller en kundkrets,
4. att särskilda tillstånd finns (om sådant behövs),
5. att en särskild lokal finns för verksamheten, och
6. att olika inköp/investeringar gjorts som är typiska för näringsverksamhet.

Man säger också att då verksamheten är pågående skall förutom ovanstående omständigheter även följande ha betydelse vid bedömningen om det är ett företag eller inte:

1. att det finns kunder (andra än närstående), och
2. att det finns inkomster

Till sist öppnar man för ytterliggare bedömningar av verksamhetsspecifika omständigheter som särskilt ska beaktas i bedömningen i avgörandet för om det är ett hästföretag eller inte.

Efter diskussion med uppdragsgivarna från Eslövs och Vara kommuner till den här rapporten, representanter från Hästnäringens nationella stiftelse (HNS) samt andra personer med nära anknytning till rapporten, framkom det ganska snart att Skatteverkets tolkning är för snäv och att studien borde gälla även de företag som inte har hästar men där man vänder sig till kunder som är intresserade av att köpa varor eller tjänster som på något sätt kan relateras till hästar.

Hästnäringens nationella stiftelse, förkortas HNS (dåvarande Nationella stiftelsen för hästhållningens främjande) har i en rapport från 1996 formulerat följande definition av hästföretagande, *"I begreppet hästnäring inkluderas de företag och individer som begagnar sig av hästen som produktion av nyttigheter som efterfrågas i samhället"*. Den begreppsförklaringen används även som grund i rapporten "Hästnäringens samhällsekonomiska betydelse i Sverige" från 2004 publicerad av Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) där man säger *"Denna studie ansluter till ovanstående definition (med syfte på Stiftelsens formulering från 1996, min anmärkning) med tillägget att studien enbart tar fasta på ekonomiska effekter som uppstår till följd av transaktioner inom ramen för en hästrelaterad verksamhet i Sverige"*. Begreppet hästföretagande är som sagt brett och det tolkas ofta på annat sätt än Skatteverkets definition. Jordbruksverket går så långt att man i sin rapport "Kartläggning och analys av hästverksamheten i Sverige" från 2005 säger att *"Enligt jordbruksverkets uppfattning finns det ingen vedertagen definition av begreppen hästsektor, hästnäring och hästrelaterad verksamhet. Avgränsningen kan anpassas till frågor som man vill belysa i varje enskilt fall"*. Därför är det inte så överraskande att det i snart sagt alla rapporter i ämnet inklusive denna finns ett behov av att diskutera och definiera begreppet hästföretagande eller närbesläktade andra begrepp som hästsektor, hästnäring och hästrelaterad verksamhet.

I denna studie görs inte en strikt bedömning i avsikt att konstatera om ett hästföretag är ett företag i sin egentliga bemärkelse eller inte. De verksamheter som själva valt att kalla sig företag ingår men även sådan verksamhet som författaren själv bedömer vara företag eller företagsliknande. Vidare så menas med hästföretagande i denna studie sådan verksamhet där hästen som varelse inte är direkt "verksam" i skapandet av intäkter och kostnader. Det vill säga sådan verksamhet som bygger på en nära koppling till hästar.

Trots att Skatteverkets publikation är den senaste av dem som citeras här så följer inte rapporten deras definition på grund av att den inte kan räknas som allmänt

vedertagen när man vill beskriva hästnäringen som helhet. Rapportens definition av hästföretagande är därför ”*all verksamhet som har en nära anknytning till hästen som varelse*”.

Bransch eller näring

Ibland ser man eller hör ord som hästbransch eller landsbygdsbransch. Det är lockande att använda sådana ord eftersom det idag är mer modernt än tidigare att använda sig av företagsekonomiskt laddade ord som bransch, landsbygdsföretagare och andra liknande ord när man beskriver landsbygdsrelaterad verksamhet. Exempel på suffix som var vanliga förr, – bonde, - producent, - uppfödare är idag oftast ersatt med

– företagare trots att verksamheten är densamma. Den avgörande orsaken till suffixbytet står att finna i omvärldsförändringar framför verkliga förändringar i verksamheten. Det som betytt mest är EU inträdet i form av en ökad konkurrens vilket ställer andra krav på företaget och företagsledningen i landsbygdsföretaget än tidigare.

Det är rimligt att den utvecklingen kommer att öka i betydelse även för hästrelaterade verksamhet. Vi kunde den 17 juni i år (2009) läsa en artikel i dagstidningen Dagens Industri med rubriken ”*Holländska hästar på lönsamt bete i Sverige*”. Det framkommer i den att ”*den holländska hästuppfödarindustrin ser Sverige som en ny expansionsmöjlighet*”. Orsakerna till det är, låga markpriser och stort hästkunnande. ”*Det är absolut inget hot, det här främjar konkurrensen och ger Sverige nya kunskaper*”, säger jordbruksminister Eskil Erlandsson som intervjuades i artikeln och själv är hästuppfödare (se bilaga 2).

Hot eller inte för näringen? För den enskilde hästföretagaren är det helt klart ett hot och kan betyda svårigheter att få ihop en bra resultaträkning om, summariskt uttryckt, värdet på det företags resurser understiger den från Holland inkommande. För en annan hästföretagare kan det istället vara en möjlighet. Mer generellt för både den enskilde företagaren och för dem som grupp kräver ökad konkurrens ökat kunnande eller kompetens. Behovet av att då till exempel kunna analysera en bransch är uppenbart och kan exemplifieras av en interpellation i april 2008 av riksdagsmannen Bosse Ringholm till näringsminister Maud Olofsson. Interpellationen har rubriken ”*SNI-koderna och småföretagare inom turistnäringen*”. Turistnäringen är en stor, viktig och växande näring med en beräknad omsättning på 237 miljarder och man hänvisar bland annat till Jordbruksverkets rapport 2008:34 om en livskraftig landsbygd där vikten av de 10 000 stycken små turistföretag hålls fram. Paradoxalt nog har man uppenbara svårigheter att analysera den med de verktyg som Statistiska centralbyrån (SCB) förfogar över och det är just det riksdagsmannen Ringholm anger som ett problem med motivet att man inte kan mäta och analysera. Argumentationen syftar på två frågor till näringsministern: Vilka åtgärder är näringsministern beredd att vidta för att komma till rätta med bristen på fungerande SNI-koder för turistnäringens småföretagare och vilka statliga myndigheter får, enligt näringsministerns avsikter, uppdraget att modernisera SNI-koderna för turistföretagare? Parallellerna till analys av hästnäringen är uppenbara.

Ju tydligare det går att avgränsa branschen desto lättare blir det att analysera och tolka framkomna resultat som leder till ökat kunnande. En förenklad och förklarande

sammanfattning av branschbegreppet innebär att företag med liknande verksamhet utgör en bransch. Med bransch avses en grupp av företag som levererar till en marknad. En marknad utgörs av varor som är utbytbara med varandra. Om man förtydligar det med några exempel. Ingår andra hästdjur i hästbranschen? Svar ja enligt SCB men nej i praktiken, det finns förmodligen väldigt få eller rent av ingen person som är beredd att byta ut hästen mot ett annat hovbärande djur i sådan verksamhet som avses här. Var och en kan säkert tänka sig det. Räknar man in maskinstationer som pressar hö i hästbranschen? Svar nej, inte enligt branschbegreppet. Detta trots att de är en viktig länk i en verksamhet som kan relateras till hästen som varelse. Exempelen kan göras fler men räcker för att förtydliga att branschbegreppet är för snävt, branschbegreppet utesluter även de som vi vill ha med en kartläggning av! Vi vill ha med dem som säljer grovfoder men inte åsnorna i i denna studie av företag i hästnäringen. Därför används inte ordet bransch som beskrivning för grupperingen av hästverksamheter. Definitionen av begreppet Hästnäring är därför här: *grupp av de företag eller företagsliknande rörelser som bedriver verksamhet relaterad till hästen som varelse.*

1.1.2. Avgränsningar och källor för insamling av företagsdata

Statistiska centralbyrån (SCB)

SCB har ett företagsregister som är uppdelat efter ett system som följer EU:s riktlinjer. Systemet bygger på att företagen själva uppger vilken verksamhet de bedriver och då anger den med i en så kallad SNI-kod man själv väljer ut bland det utbud av så kallade branschkoderna (SNI-kod) som SCB använder sig av. Om vi återgår till exemplet med häst kontra åsna så är branschkoderna gemensamma för både hästuppfödare och åsneuppfödare eller för den delen uppfödare av zebror eftersom de är alla hästdjur. SNI-koden är 01430 och benämns Uppfödning av hästar och andra hästdjur. Problemet är av naturliga skäl inte så stort just med denna kod men om man istället skulle vilja ha med dem som tillverkar hästkosöm eller syr upp konfektion till kuskar och ryttare, då blir det betydligt mer komplicerat och i praktiken omöjligt att använda sig av SCB:s tjänster. Hästnäringen omsätter direkt cirka 20 miljarder och med indirekta och induceringseffekter ytterligare 26 miljarder enligt rapporten Hästnäringens samhällsekonomiska betydelse från 2004. Turistnäringen omsätter 237 miljarder, men icke desto mindre är analysproblemen i hästnäringen desamma som för turistnäringen.

Av diskussionen framgår att det hade varit praktiskt om det vi kallar hästnäring faktiskt hade varit en bransch. Man kan då lättare ta fram fakta som bildar grund för ny kunskap och för olika typer av kommunikation som lyfter fram och marknadsför branschen och visar dess betydelse i samhället. Det gäller för hästnäringen såväl för turistnäringen där för övrigt hästrelaterad turism ingår. SCB:s företagsregister är med ledning av de beskrivna skälen en begränsad uppgiftskälla för studiens syfte.

Lantbrukarnas riksförbund (LRF)

Lantbrukarnas Riksförbund, LRF, är en intresse- och företagarorganisation för människor och företag inom de gröna näringarna. LRF:s nästan 169 000 medlemmar driver tillsammans

90 000 företag och det är inte ovanligt att man då även har någon form av hästverksamhet. De har inte statistik över alla verksamheter inom hästnäringen och

har inte heller det syftet. Det är fritt för vem som helst att ansöka om medlemskap om man anser det finns fog för det. Att vara verksam i hästnäringen i sig är alltså inte ett medlemskriterie. Det är inte heller ovanligt att man inom travsektorn är medlem i andra näringslivsorganisationer än LRF, till exempel Svenskt Näringsliv. Därför kan LRF lämna statistik endast för en del av hästnäringen.

Internet

Öppna källor på Internet rymmer mycket information om hästnäringen. Det finns många hemsidor inom hästnäringen som är annonsfinansierade. De innehåller dessutom ofta ett så kallat företagsregister som bygger på att den som skapat hemsidan lägger in så många företag i sitt register att man uppnår någon form av så kallad kritisk massa som gör det intressant att besöka hemsidan samt att annonsera på den. Lyckas innehavaren med att komma över den kritiska punkten, då kommer sannolikt antalet besökare också att öka och därmed kommer även nya företag att utnyttja möjligheten att själv lägga in sina uppgifter på hemsidan vilket ofta erbjuds. Det medför att hemsidans annonsvärde växer och därmed värdet på företaget som driver hemsidan. För denna rapports syfte är dessa hemsidor viktiga källor för information precis som Gula Sidorna och andra sökmotorer på Internet.

1.1.3. Avgränsningar och källor för insamling av forskningsdata

Tolkning av syftet

Syftet med denna studie anger bland annat ”... och forskning inom hästnäringen ser ut i Skåne”. En kartläggning av vetenskapligt arbete kan inte omfatta enbart det som görs i Skåne eller i Västra Götaland. SLU är det viktigaste universitetet i sammanhanget och de har sin verksamhet spridd i hela landet. SLU i Skara och Alnarp publicerar viktiga uppsatser men det är i Uppsala det mesta arbetet görs.

Begreppet forskning tolkas som att innebära publicerade uppsatser på högskole- och universitetsnivå. Vetenskapliga artiklar och liknande material finns därför inte med. Uppsatserna ska vara publicerade vid ett svenskt lärosäte och det finns därför inget utländskt material med. Uppsatserna ska därutöver vara publicerade 2005 eller senare. Pågående forskning eller uppsatsarbete är därför inte med.

Hippologarbeten är omfattande till antalet. De är uppdelade i två grupper, före 2005 och 2005 och senare. Den tidigare gruppen är med på så sätt att den används som en grund för att visa hur innehållet i uppsatserna förändrats i den grupp som har uppsatser med publiceringsdatum 2005 eller senare.

Sökningsmetodik

Sökningen efter uppsatserna har skett via söktjänster som finns på olika lärosätens och på deras biblioteks hemsidor. På biblioteken tillhörande SLU är det söktjänsterna LUKAS och Epsilon men även det man når via Hippocampus hemsida. Traditionella sökmotorer på Internet har också använts. Sökord har i huvudsak varit häst och horse och i en del fall även andra hästrelaterade sökord.

1.1.4. Projektet Hästen i Skåne

Författaren har tagit del av den utvärdering som hittills gjorts av projektet Hästen i Skåne i enlighet med projektbeskrivningen till denna förstudie.

Hästen i Skåne har följande verksamhetsidé ”*HIS ska fungera som en plattform/nav för hästsektorn och för hästrelaterade samhällsfrågor och bidra med kunskap och till förståelse och utveckling av sektorn*”. Den verksamhetsidén ska bidra till att uppfylla projektets syfte som är, ”*att öka kunskapen och medvetenheten om hästhållning, hästens roll och hästnäringens verksamhet, att underlätta för hästnäringen att växa och att bygga en gemensam utvecklingsplattform för hästfrågor i regionen*”.

Hästen i Skåne är ett pågående projekt som håller på att utvärderas. Vid ett seminarie arrangerat av Hästen i Skåne i Flyinge den 10 juni presenterade man en utvärdering av projektet. Med ett perspektiv från denna rapport framkommer det då att Hästen i Skåne jobbat mycket med hästföretagande och organisationer inom framförallt ridsport och hästturism. I utvärderingen nämns inget om hästrelaterad forskning.

Hästföretagande

I arbetet med att kartlägga hästnäringen för denna rapport syfte togs det en kontakt med projektledningen i Hästen i Skåne. Det framkom då att man håller på att bygga upp ett företagsregister för hästnäringen i Skåne och att det registret skulle kunna användas i denna rapport. På grund av att Hästen i Skåne arbetar med sammanställningen av det så är registret ännu inte (juli 09) i ett sådant skick så att man kan dela med sig av det och därför har det inte kunnat användas här.

Hästforskning

Projektet i Hästen i Skåne har inte jobbat med att sammanställa hästrelaterad forskning men man betonar bland annat kunskap och tillväxt i sitt syfte. Forskning är en viktig faktor för just kunskap och tillväxt. I den här rapporten görs en kartläggning av hästrelaterad forskning och det förs i anslutning till den en principiell diskussion om tillväxt. Dessa avsnitt kan ha ett positivt värde för Hästen i Skåne samt bidra till att öka möjligheten att man där når sina syften.

2. Resultat och analys

Analys har gjorts av den insamlade datan med hjälp av publikationer som lästs tidigare och sådan som lästs specifikt för arbetet med denna studie. Analysen påverkas också av egna erfarenheter.

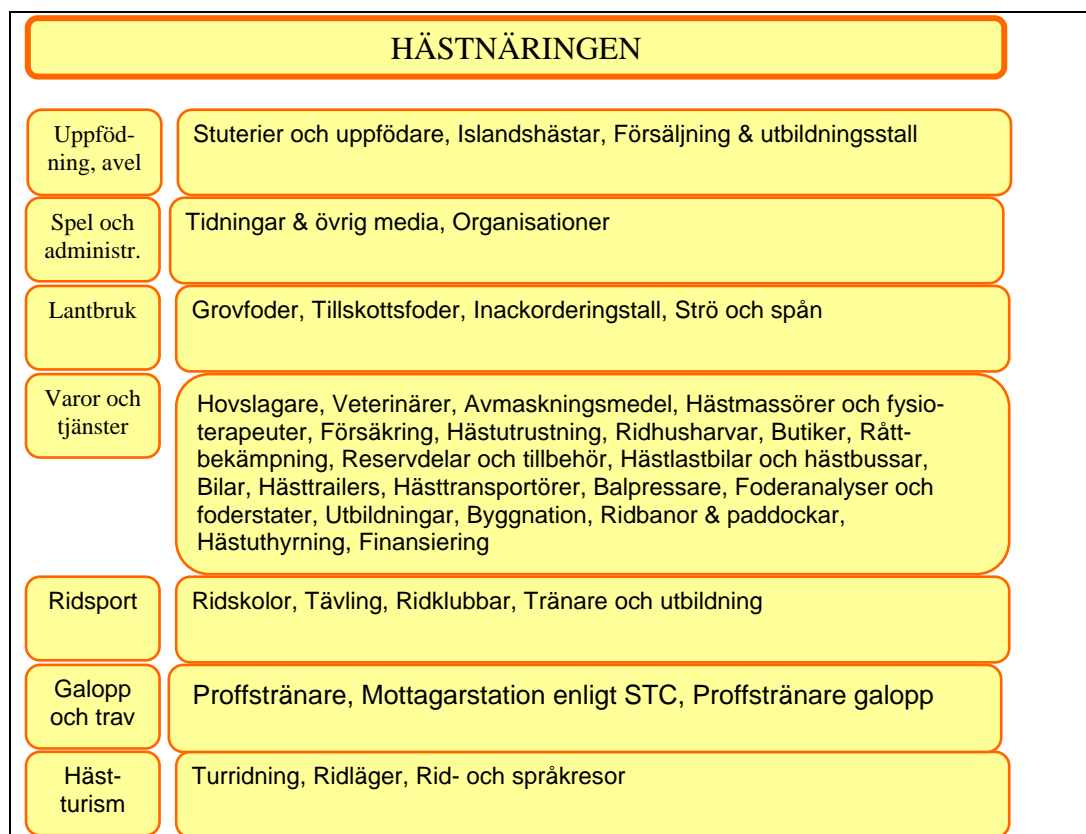
2.1 Hästföretagande

Hästnäringen är per definition inte en bransch vilket är ett av skälen till att Internet är den viktigaste källa till de resultat som redovisas här. Totalt finns det med 2019 företag i studien. Av dem kommer 507 stycken från SCB:s företagsregister. Utöver dessa företag redovisas den data som härrör från LRF:s medlemsregister.

2.1.1 Internet och SCB som källa

De 2019 företagen är grupperade efter olika kriterier. Först och främst uppdelade länsvis, därefter en gruppering i sju huvudgrupper enligt den gruppering som används i rapporten ”Hästnäringens samhällsekonomiska betydelse i Sverige” från 2004. Den rapporten har ett annat syfte och grupperingen då gjord med tanke på en

monetär värdering av hästnäringen. Syftet med denna rapport är ett annat men valet av samma gruppering motiveras av att det underlättar arbetet och att det finns ett värde i någon typ av kontinuitet och allmängiltighet i grundstrukturen för den här typen av arbete i hästnäringen. Alla undergrupper har därefter sorterats in i lämplig huvudgrupp och grupperingen kan därför sammanfattas i nedanstående figur.

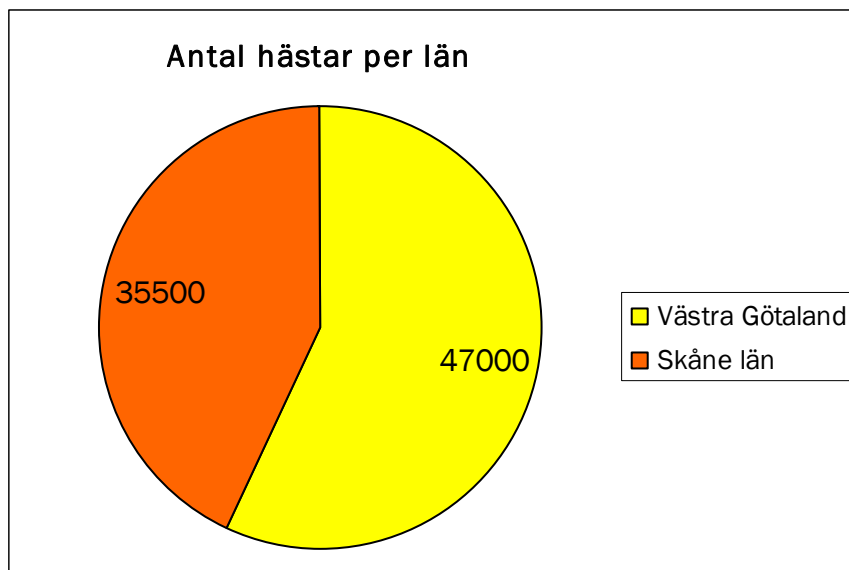

Figur 1: Gruppering av företag i hästnäringen.

Det finns 41 stycken undergrupper angivna. I rapporten ”Hästnäringens samhällsekonomiska betydelse i Sverige” anges 28 undergrupper och i publikationen ”Hästen i kommunen - betyder mer än du tror” utgiven av Hästnäringens nationella stiftelse 2008, finns en nomenklatur som liknar föregående och med totalt 27 angivna undergrupper. Att det blev så många som 41 i denna rapport, motiveras av praktiska skäl vid sökandet efter data. Efter sökprocessen var de drygt 2000 företagen

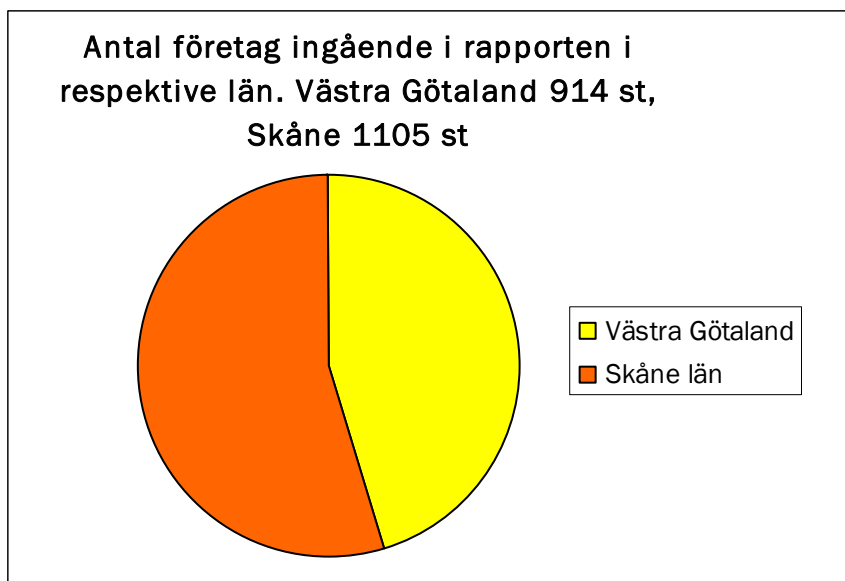
fördelade på 135 olika grupper. De sorterades därefter ytterliggare en gång så att de verksamheter som liknar varandra har slagits ihop till en varpå de till slut blev 41 stycken.

En faktor som avgjort om företaget ska finnas med i rapporten eller inte är var deras postadress är. Det medför att företag som baserar sina kundkontakter med hjälp av Internet och har postadress utanför Skåne län eller Västra Götaland inte är med. Det kan ifrågasättas eftersom en stor del av värdet av deras verksamhet sannolikt grundar sig på deras marknad i de två län i Sverige som tillsammans hade 82 500 hästar av landets 271 000 enligt den räkning SCB gjorde 2004.

Figur 2: Antal hästar i respektive län och skillnad däremellan.

Det motiveras trots det av att det här antas att större delen av företagen i hästnäringen och som inte baserar sin verksamhet på Internet, i direkta affärstransaktioner är lokalt förankrade och att kartläggningen enligt syftet ska göras av den typen av företag i respektive län. Med de kriterierna blir fördelningen av företagen i respektive län 914 för Västra Götaland och 1105 för Skåne.

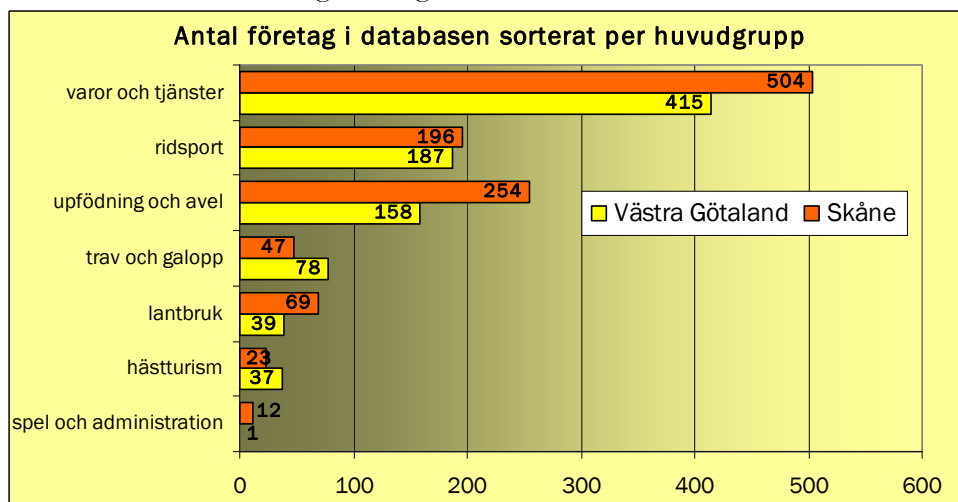

Figur 3: Andel företag i respektive län och skillnad däremellan.

Det är cirka 14 procent mer av totalantalet hästar i Västra Götaland än i Skåne län men av totala antalet funna företag finns det drygt 9 procent fler i Skåne.

Fördelning per huvudgrupp

Dessa 2019 företag fördelar sig på de sju huvudgrupperna enligt figur 4 och de skillnader som finns framgår av figuren.

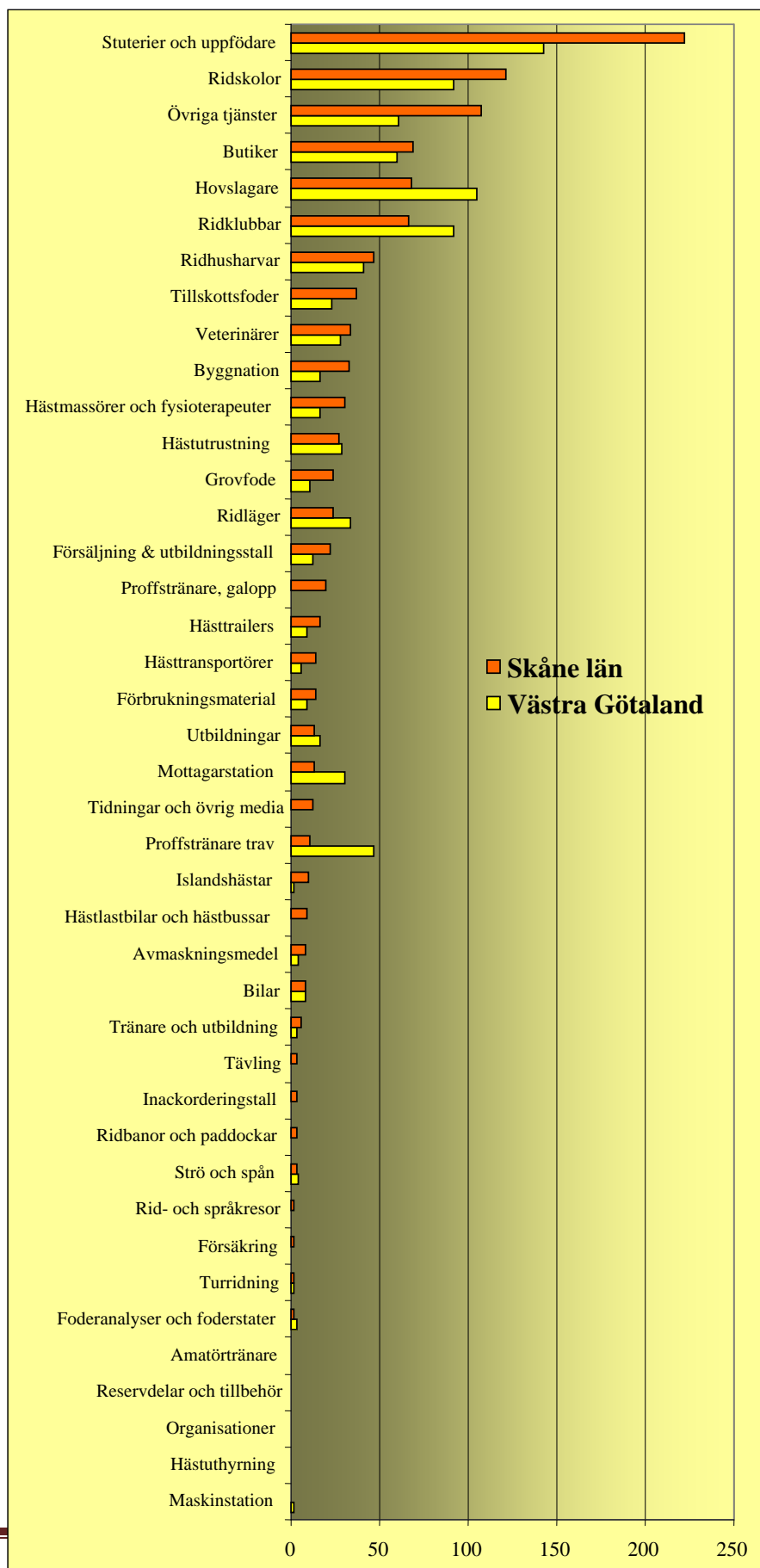

Figur 4: Fördelning av företag per huvudgrupp och län.

Det är framförallt inom trav och galopp som Västra Götaland är större. Länet har två stora travbanor med fler professionella tränare. Jägersro har å andra sidan en professionell tränarstab knuten till sin galoppverksamhet men det uppväger ändå inte det antal professionella tränare inom trav som finns i Västra Götaland. Skåne har en större andel företag som bedriver uppfödning och avel och ett större utbud av varor och tjänster. Gruppen uppfödning och avel behandlas separat längre fram i texten.

Fördelning per undergrupp

Antalet företag i respektive undergrupp har ungefär samma relativa fördelning om man jämför länen emellan enligt figur 5. Det är framförallt antalet proffstränare inom travsporten och antalet uppfödare som avviker mest från mönstret.

Figur 5: Antal företag per undergrupp och län

Under månaderna som arbetet med rapporten pågått har det växt fram en bild av att, med de funna företagen som grund, hästnäringen är starkt fragmenterad oavsett undergrupp och län. En fragmenterad bransch kan vara ett symptom på hög lönsamhet och att det därför finns marginaler stora nog för många små och även nybildade företag. Det antagande motsätter sig flera företagare inom näringen som kontaktats.

Skatteverkets problem med att definiera det de kallar hästföretag beror delvis på att de har svårt att få koll på sådan ekonomisk verksamhet som inte deklarerar bland vissa av hästföretagen. I rapporten "Hästnäringens samhällsekonomiska betydelse i Sverige" säger man att det finns mycket oavlönat arbete för skötsel av häst. Oavlönat arbete sker oftast på fritiden. När det gäller ersättning för anställd arbetskraft är det sällan att lönen är hög enligt uppfödare i näringen. Enligt fackförbundet Kommunal och Skogs- och lantbruksarbetsgivarna (SLA) på Svenskt Näringsliv säger man att trenden är tydlig mot att antalet lågavlönade anställda med utländskt medborgarskap ökar inom hästnäringen. En noggrannare kartläggning av förekomsten av utländsk arbetskraft inom bland annat hästnäringen kommer att genomföras under hösten 2009 av SLA.

SLU nämner den dåliga lönsamheten och stora inslaget av hobbyverksamhet på "ridhästsidan" i sitt ramprogram för hästforskning. Kombinerar man detta resonemang med billig arbetskraft och att en stor kostnadspost som hästfoder oftast har högre marginaler än foder till andra djurslag inom lantbruket så är det svårt att tro att hästföretagarna (Skatteverkets definition) i genomsnitt har en hög lönsamhet. (Fodertillverkarna har därmed inte sagt att man har en bättre lönsamhet eftersom man menar att försäljningskostnaderna också är högre än för husdjuren inom lantbruket). Det är därför mer sannolikt att lönsamheten är låg än hög och då uppstår en annan fråga. Varför är det inte fler som söker rationaliseringsfördelar genom storleksrationalisering och på det sättet ökar sin lönsamhet. En förklaring men säkert inte den enda kan vara att man inte drivs av ett lika uttalat vinstkrav i monetära termer som i flera andra näringar eller branscher utan man söker en vinst i form livskvalitet och av att få utöva sin hobby och passion och nöjer sig då med ett lägre monetärt resultat. Detta är ett generellt resonemang men det är relevant i sammanhanget och går att utveckla i ett annat sammanhang. Oavsett vilket skapar dessa förhållanden en möjlighet för den som har en annan syn på företagande och kapitalavkastning än den gängse och som etablerar sig i hästnäringen.

Tidningar och media

I undergruppen platsar alla de som framgångsrikt driver annonsfinansierade hemsidor inom hästnäringen. De är många och fler är under uppbyggnad och kommer att byggas upp på i stort sett samma sätt som sina föregångare. Den största är Bukefalos med knappt 2,7 miljoner träffar på Google som följs av Hästnet med 175 tusen träffar. De har inte sitt säte i Skåne eller Västra Götaland men nämns ändå för diskussionens skull. Hästnet säger sig ha det största branschregistret med "1732 deltagande företag", i hela Sverige jämfört med drygt 2000 i två län i rapporten.

En hemsida, med inte så många träffar än så länge (830 träffar), finns dock i Skåne. Den heter Stallboken. Det är positivt att det finns utrymme för fler och att initiativ tas men man saknar någon som avviker och har en annan affärsmodell. Web scraping är flitigt använt inom till exempel turistnäringen. De flesta har antagligen också använt sig av hemsidor som letar upp ett billigt hotellrum eller en billig resa utan att vända sig direkt till hotellet eller flygbolaget. Det är möjligt tack vare scraping. Den som blir först att utnyttja den tekniken kan också bli den som dominerar bland alla de reklamfinansierade hemsidor som finns i näringen. Grundarna till hemsidan Lunastorm har sett möjligheten i detta och har med hjälp av en scrapapplikation skapat en ny (2008) hemsida för annonser gällande hästar till salu eller önskas köpa. De har sitt säte i Halland och har globala ambitioner med sitt projekt. Hemsidan heter Globalhorseshop. Det är ett bra exempel på när någon med en annan erfarenhet än den gängse i en näring eller bransch ser på den och då kan upptäcka affärsmöjligheter som ingen sett innan.

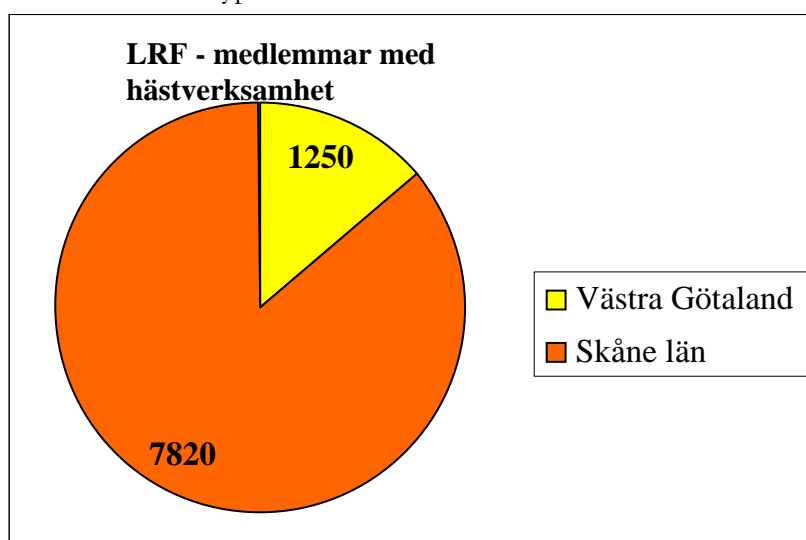
Hästturism

Inom gruppen Hästturism dominerar ridläger och mindre företag som sysslar med upplevelser från hästryggen i ett lokalt område. Det finns fler företag inom hästturism än vad som är angett här men de har inte varit lätta att hitta på Internet. Även här finns en affärsmöjlighet för den som ser en möjlighet att bli den som kommunicerar de tjänster som alla dessa turistföretag erbjuder.

Hästsport är en mycket stor företeelse och det förekommer uppgifter i media då och då att ridsport är näst fotboll den sport som har flest utövare i Sverige. Därför är det anmärkningsvärt att det är så stor skillnad i antalet arrangörer av fotbollsresor till andra länder jämfört med resor till evenemang inom hästsport. Det finns bara ett funnet företag specialiserad på området och med företagets säte i Skåne eller Västra Götaland.

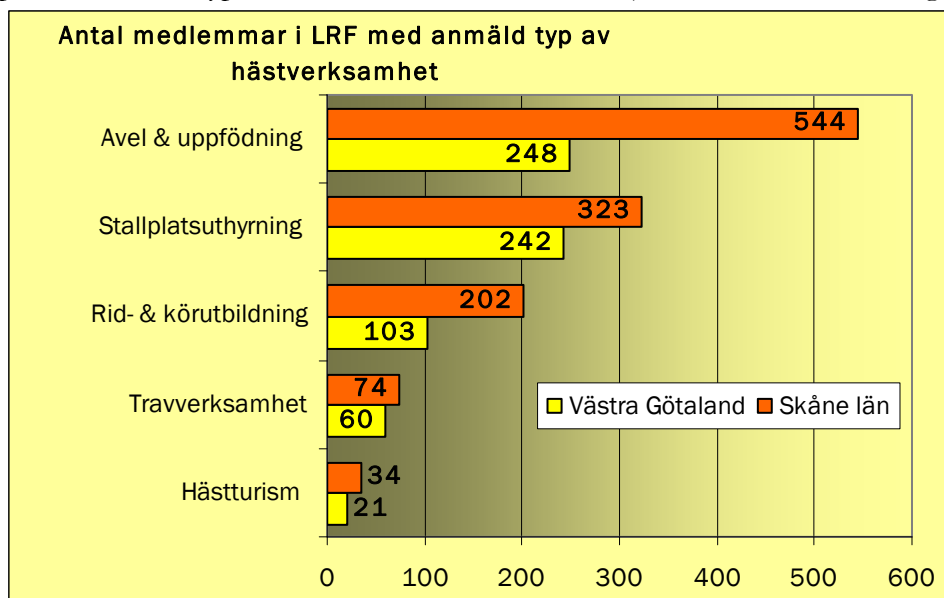
2.1.2 LRF som källa

Lantbrukarnas riksförbund (LRF) har individuell statistik på sina medlemmar. Man vet därför vilken typ av verksamhet de har.

Figur 5: Medlemmar i LRF med hästverksamhet fördelat per län

Det är 9070 medlemmar som sagt att de har hästverksamhet. Av dem finns 7820 i Skåne och 1250 i Västra Götaland. Det finns därför 6570 fler LRF medlemmar i Skåne som sysslar med hästverksamhet än i Västra Götaland. När LRF bad dem precisera vilken typ av hästverksamhet fick man följande svar som visas i figur 6.

Figur 6: LRF-medlemmar med specificerad hästverksamhet

LRF lämnar inte ut individuella uppgifter utan prövat och godkänt skäl. För studiens syfte har det inte ansetts viktigt att göra en sådan prövning.

2.1.3. SCB som källa, fördjupning

Motiv till fördjupning

En fördjupad analys i den grupp som heter Uppfödning av hästar och andra hästdjur är gjord. Motivet är att det är en stor grupp oavsett källa, gruppen är relativt ”ren” i SCB:s register och att det är en växande verksamhet enligt Skatteverket. Skälet kan vara att man vill meritiera sina ston genom tävlingsverksamhet innan de betäcks. Syftet med tävlingsverksamheten kan också vara att marknadsföra sina hästar och eventuell övrig hästverksamhet.

Metod

SCB:s företagsregister är den källa för specifik företagsdata man helst vill använda sig av vid en studie och analys som denna. Men som tidigare diskuterats har systemet med branschposter sina brister om det som ska analyseras går utanför de ramar som företagsregistret är uppbyggt efter. Därför blev också resultatet av den första sökningen mycket stor, närmare bestämt 35 olika SNI-koder inom allt från ”Uppfödning av hästar och andra hästdjur” och ”Partihandel med spannmål, råttobak, utsäde och djurfoder” till ”Annan landtransport av passagerare (t.ex. med flygplatsbussar, skidliftar, skolbussar, turistbussar)” och koden ”93290 Övrig fritids- och nöjesverksamhet (t.ex. fritidsgårdar, drift av ridhus, uthyrningsstall)”. Det finns 271 371 stycken företag i Skåne och Västra Götalands län som man når med dessa 35 SNI-koder och de som är relevanta måste sorteras ut manuellt en och en. Därför gjordes begränsningar till branschposter som är mer renodlade för hästverksamhet.

De som använts i denna studie blev till sist två stycken och där de företag som uppenbart inte bedrev verksamhet kopplad till hästnäringen togs bort. Det finns 507 företag med individuell data med från SCB. De fördelar sig på de två grupperna som anges i tabell 1. I den tabellen anges summan 532 och där skillnaden mellan dem och 507 är bortsorterade eftersom de inte bedömdes tillhöra hästnäringen. Som sökkriterie användes omsättning och startår. De som hade omsättning mindre än 100 000 kronor 2008 och bedrivit verksamhet sedan 2005 eller längre är inte med i rapporten. De som startade 2008 eller senare med omsättning på minst 5000 kronor är däremot med. De allra flesta nystartade har dock en omsättning som är mycket större.

Antal	SNI-kod	Benämning
301	01430	Uppfödning av hästar och andra hästdjur
231	01620	Service till husdjursskötsel
532		Antal summa

Tabell 1: Använda SNI-koder.

De flesta företag i kategorin ”Service till husdjursskötsel” är bortsorterade manuellt. De som är kvar har bedömts ha en verksamhet som kan sorteras in i hästnäringen.

Resultat fördjupning

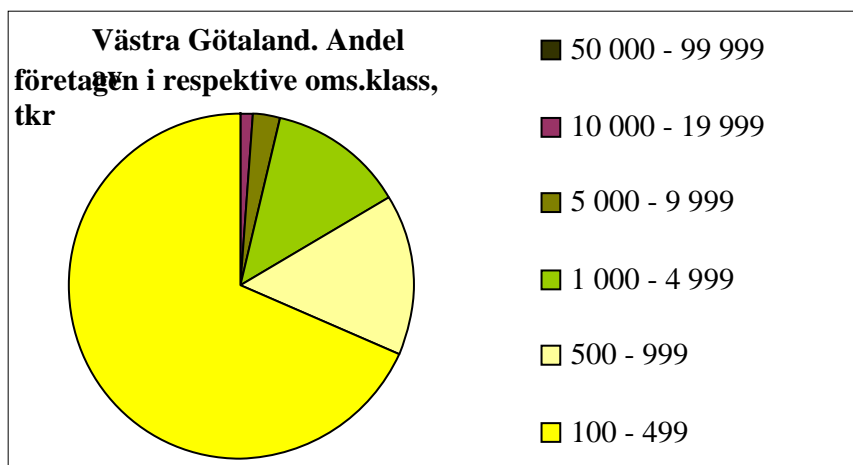
I rapporten är dessa företag sorterade i huvudgruppen Uppfödning och avel och undergruppen Stuterier och uppfödare. Gruppen är vald eftersom den är den mest ”rena” gruppen i hästnäringen. Det finns totalt 303 uppfödare med i den gruppen i studien (2 st. har sorterats bort).

Om man sorterar företagen efter hur stor **omsättning** de har får man en fördelning som visas i nedanstående tabell. Det är inga större skillnader mellan länen men vissa finns.

Antal företag i huvudgruppen Uppfödning och avel med uppgifter från SCB							
	Omsättningsklass i tusentals kronor						Summa antal
	50 000 - 99 999	10 000 - 19 999	5 000 - 9 999	1 000 - 4 999	500 - 999	100 - 499	
Västra Götaland		2	3	17	18	85	125
Skåne län	1	2	5	37	18	113	176
Totalt	1	4	8	54	36	198	301

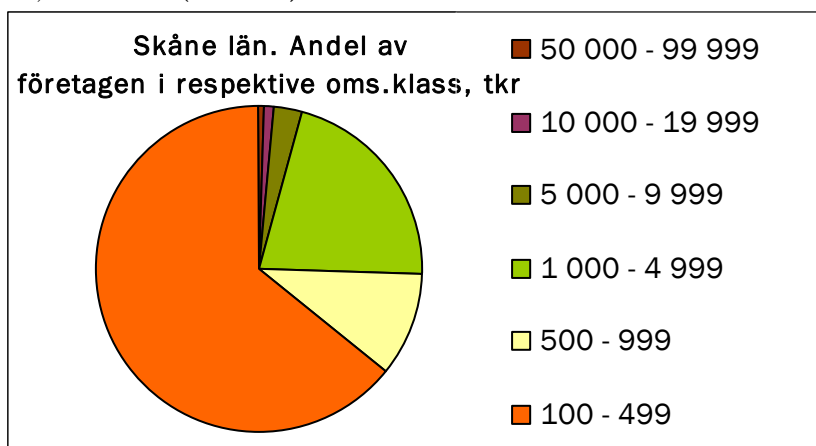
Tabell 2: Antal företag per omsättningsklass

Skillnaderna framgår tydligare med hjälp av nedanstående cirkeldiagram.

Figur 7: Andel av företagen i Västra Götaland i respektive omsättningsklass av det totala antalet i länet

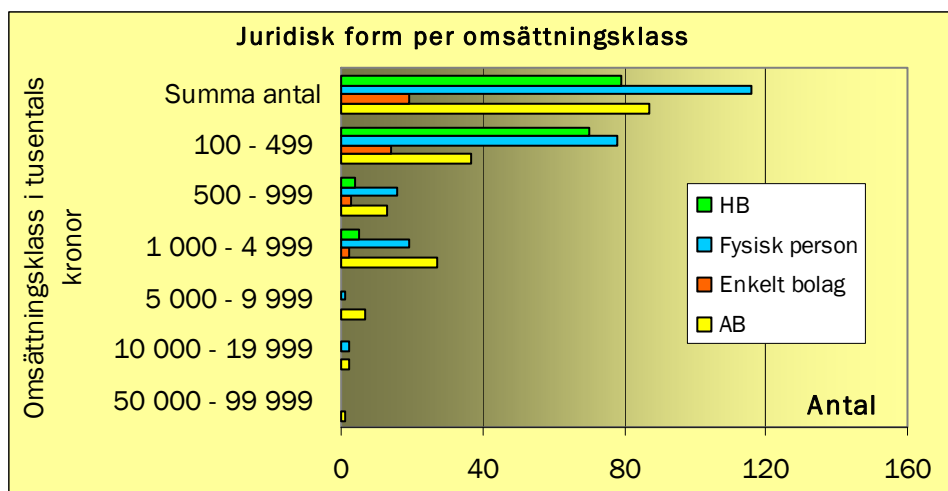
Den övervägande delen av de företag som har uppfödning och avel som huvudsysselsättning i sitt företag oavsett län har en omsättning som understiger en halv miljon kronor 2008. De som driver de företagen har sannolikt i många fall kompletterande inkomster för sig själv, hushållet eller liknande. En omsättning på knappt en halv miljon kronor innan någon kostnad är borttagen och dessutom eventuella skatter blir till slut en låg inkomst som ska deklarerar. De som har en större omsättning än en halv miljon kronor (499 tkr) utgör en dryg fjärdedel av det totala antalet. Den ”dryga fjärdedelen är större” i Skåne än i Västra Götaland vilket framförallt beror på det finns fler uppfödare i Skåne med en omsättning större än en miljon kronor (1000 tkr)

Figur 8: Andel av företagen i Skåne län i respektive omsättningsklass av det totala antalet i länet

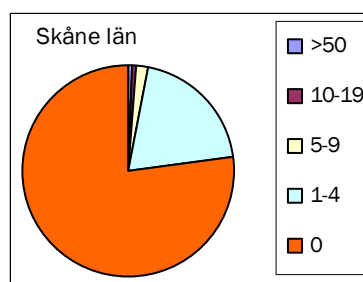
Avsikten med att redovisa **juridisk form** av företagen är att det är en beståndsdel i kartläggningen och det kan i vissa avseende vara viktig att känna till vilken juridisk form ett företag har. Resultatet redovisas för länen tillsammans eftersom det inte finns några större skillnader länen emellan, med undantag för att aktieföretag är en juridisk form som är vanligare i Skåne 32 % än i Västra Götaland 22 %. Av figur 9 framgår att handelsbolag är vanlig juridisk form i den lägsta omsättningsklassen. Det kan bero på att handelsbolag anses bedriva näringsverksamhet enligt Skatteverket

även om bolaget endast äger en registrerad trav- eller galopphäst. Detta under förutsättning att hästen är tränad och inhyst hos en licensierad tränare. Handelsbolag är vanligare inom trav än ridsport.

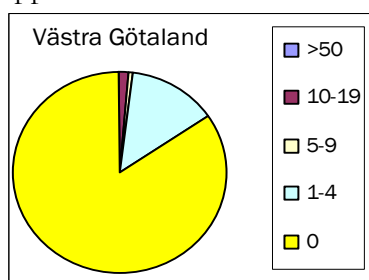

Figur 9: Juridisk form per omsättningsklass och totalt.

Antalet **anställda** per företag varierar men mer än fyra anställda är mycket ovanligt och det absolut vanligaste är att inte ha någon anställd alls. Andelen företag med en till fyra anställda är vanligare i Skåne än i Västra Götaland. Fem till nio anställda finns på fyra företag i Skåne och ett i Västra Götaland men å andra sidan finns där två

uppfödare med 10-19 anställda mot en i Skåne.

Figur 10 och 11: Andelen företag med anställda i respektive klass per län

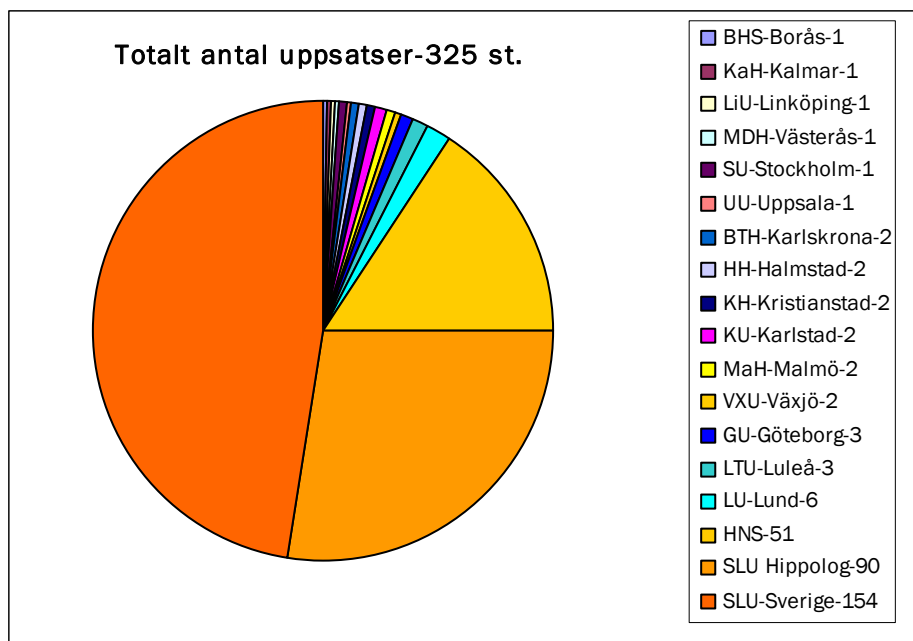
2.2 Hästforskning

2.2.1 Totalt funna uppsatser

Forskning eller mer specifikt, någon form av vetenskapligt arbete dokumenterat i uppsatsform på universitet eller högskola och med häst som tema har varit målet för kartläggningen. Det finns 325 stycken funna uppsatser publicerade 2005 eller senare i rapporten. Inga tidigare studier där man tidigare gjort liknande kartläggning har

hittats. Därför finns det inte jämförande resultat att använda sig av för att värdera de resultat som denna rapport visar.

Det finns 90 hipplog uppsatser publicerade 2005 eller senare. Årtalet 2005 är valt med motivet att det är lättare att hitta uppsatser på olika hemsidor som är publicerade efter än före 2005. Totalt sett har hipplogutbildningen producerat ytterliggare 275 uppsatser sedan utbildningen startade 1996.

Figur 12: Antal funna uppsatser fördelat per lärosäte

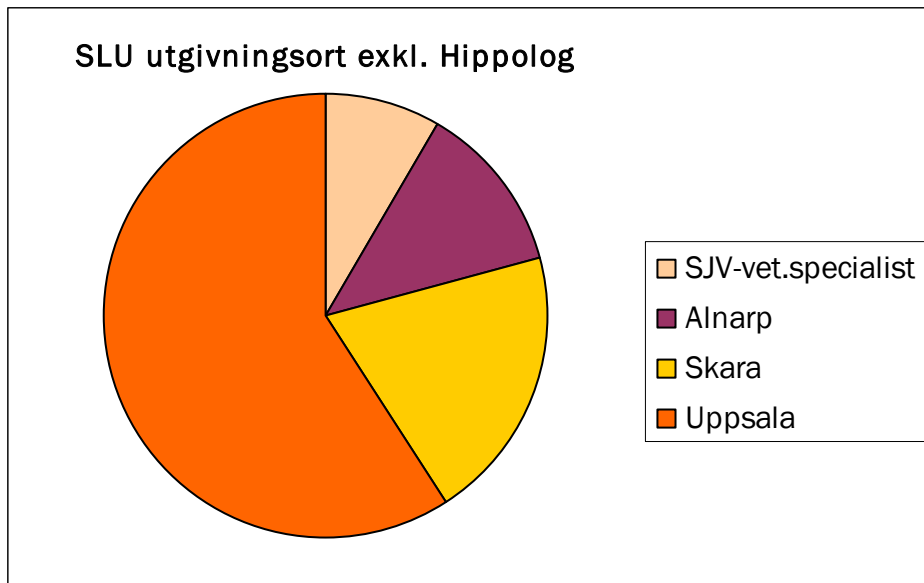
Det är en god geografisk spridning på lärosäten där man publicerat hästrelaterade uppsatser. Det finns funna uppsatser från 16 olika universitet eller högskolor, från Luleå i norr till Malmö i söder. De universitet och högskolor som finns med i samlingen är namngivna i figur 12. HNS är inte ett lärosäte utan Hästnäringens nationella stiftelse. Stiftelsen är trots det angiven som en separat aktör i kraft av sin betydelse som finansär av forskning inom ämnet häst. SLU är delat i två delar, SLU-Sverige och SLU-Hippolog. Hippologuppsatser är en stor och unik grupp.

Fördelningen mellan publicerade arbeten per lärosäte (inkl HNS) framgår av cirkeldiagrammet i figur 12 och det framkommer då tydligt att SLU totalt sett är den dominerande källan till ny utbildnings- och forskningsbetonad kunskap inom häst i Sverige. Lägger man dessutom till att de flesta forskningsarbeten som HNS finansierar görs inom forskningsdiscipliner som huserar inom SLU förstärks bilden än mer.

2.2.2. Hästforskning inom SLU

Uppsatser per ort

SLU är ett geografiskt spritt universitet och det bedrivs också forskning och skrivs uppsatser på olika platser. Beträffande Hippologernas uppsatser så behandlas de separat längre fram i texten varför de lämnas tillsviare.

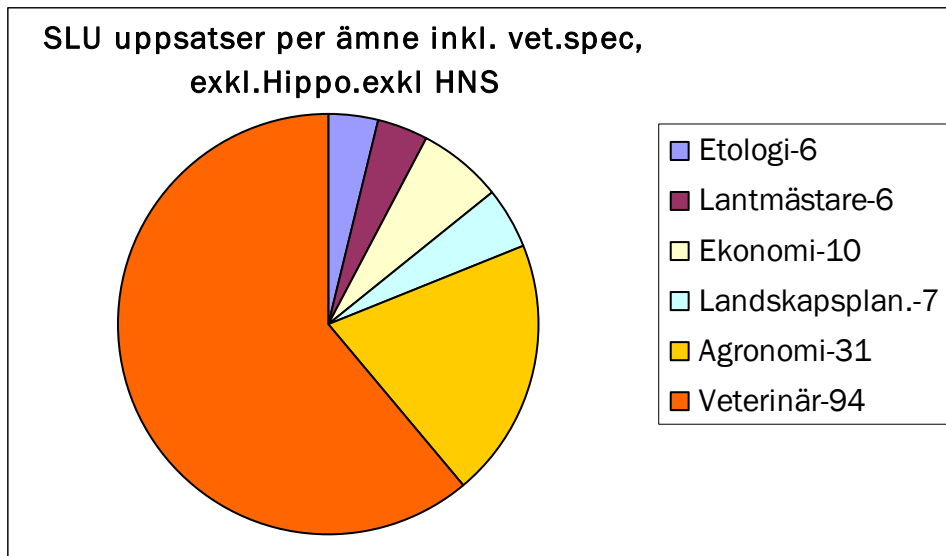

Figur 13: Andel publicerade uppsatser inom SLU fördelade på ort.

De veterinärer som vidareutbildar sig till hästspecialister inom veterinärmedicin publicerar sina arbeten på SJV i Jönköping och därför är de markerade för sig. SLU i Uppsala dominerar i kraft av både veterinärutbildning och agronomutbildning inklusive den ekonomiska inriktningen där. Uppsala har ett universitet till och där är det publicerat två uppsatser varav den ena handlar om produktion av ett webbaserat utbildningsmaterial i foderhygien med hästägare som målgrupp. De uppsatser som produceras i Skara kommer från utbildningen till djursjukvårdare och etologer. Från Alnarp kommer uppsatser från Lantmästarutbildningen och från dem som forskar inom landskapsplanering.

Uppsatser per ämne

Det har publicerats uppsatser i sex ämnesområden inom SLU. För den läsare som inte har erfarenhet av fakulteterna inom SLU så är angivna ämnesområden egentligen en alltför grov gruppering för att spegla den verkliga ämnesfördelningen. Benämningarna liknar mer men inte fullständigt, de studietitlar som studenterna får efter examen. Den grova uppdelningen av ämnesområde speglar också författarens brist på kunskap inom de olika veterinärmedicinska disciplinerna.

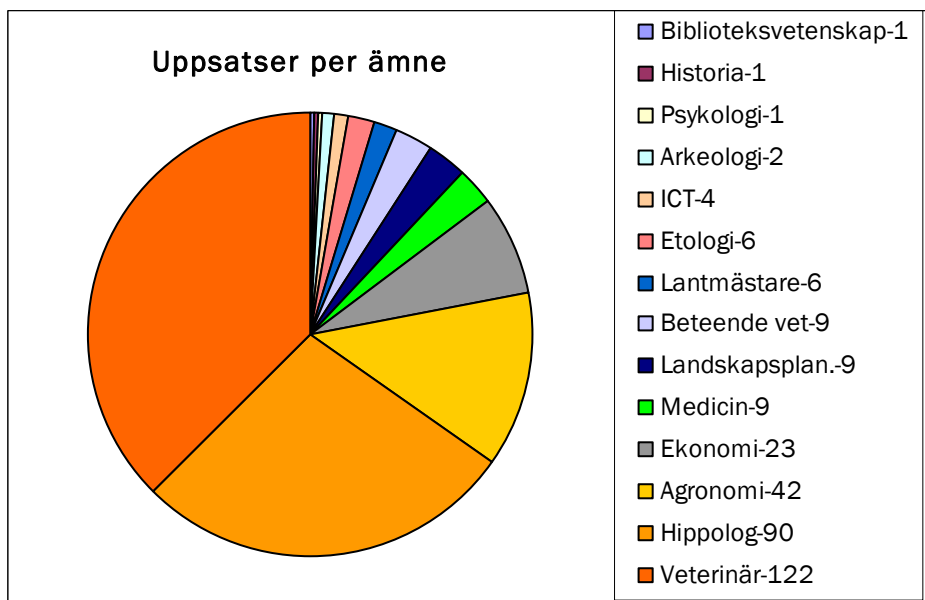

Figur 14: Antal och andel av SLU publicerade uppsatser per ämnesområde.

Tidigare i anslutning till figur 12 poängterades SLU:s dominerande roll gällande produktion av sådan kunskap som kommer från universitet och högskolor. Som framgår av ovanstående figur 14 är det uppsatser inom det veterinärmedicinska området inklusive djursjukvårdarna inom SLU som dominerar.

2.2.3 Ämnesfördelning bland totalt funna

Det produceras ny kunskap om häst inom många ämnesområden. De ämnesdiscipliner som man har använt sig av i de hittills publicerade arbetena är fördelade på tolv olika grupper.

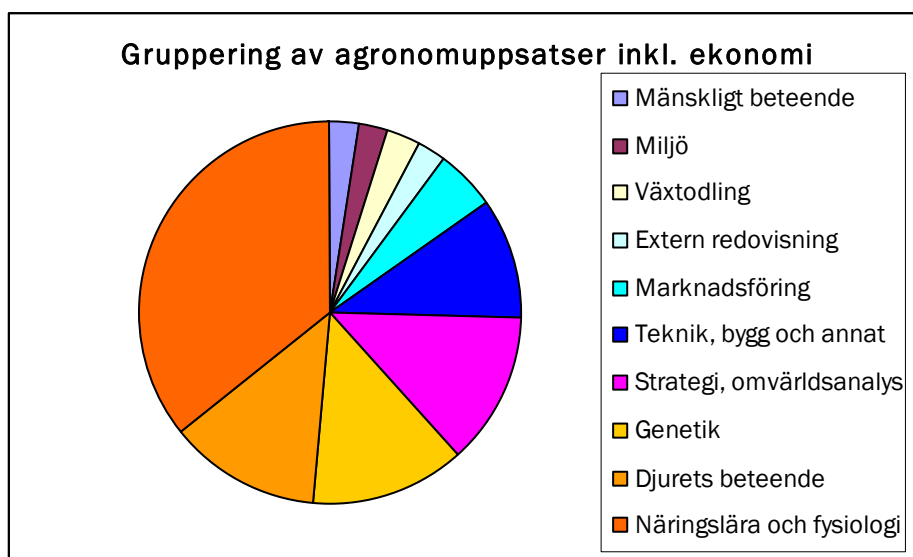
Figur 15: Antal och andel publicerade uppsatser fördelat på ämnesområde. (ICT är förkortning av Information and Communication Technology)

Arkeologiuppsatsen har titeln ”En studie av träns från romersk järnålder i Sydkandinavien”. Uppsatsen i Historia rör sig mer i den moderna historien och har titeln ”Vilket är viktigast, hästmateriel eller människomateriel? : en undersökning av riksdagsdebatterna 1896-1924 avseende totalisatorförbudet” och är skriven av en författare med ett välkänt efternamn i ”Hästsverige”, Brita Planck. Det finns en uppsats från Göteborgs universitet i ämnet ekonomi som också handlar om totalisatorspelet. Men till skillnad från Plancks historiska uppsats, handlar denna om framtiden och har titeln ”Towards an emerging global gaming-market Strategic opportunities for the Swedish state-licensed gaming companies”. Inom ämnesområdet ICT handlar en uppsats om förbättring av ett affärssystem som bland annat används i butiker som säljer hästutrustning och en annan är ett examensarbete från LU Campus Helsingborg och är i praktiken en produktion av scrapapplikationen bakom hemsidan Globalhorseshop. Det exemplet får belysa den direkta nyttan mellan vetenskapligt arbete och affärsnytta som inte alltid är lika uppenbar som i just detta exempel.

Övriga ämnesområden och uppsatser presenteras inte så utförligt av utrymmesskäl (se mer i bilaga 1). Det beror inte på att de är mer eller mindre intressanta. Gruppen medicin rymmer uppsatser från medicinstudenter, sjuksköterskor och sjukgymnaster och i den grupp som benämns beteendevetare finns även uppsatser från pedagogutbildningar. Ekonomi är ett annat brett ämne och ibland är gränsdragningen mot andra samhällsvetenskaper inte tydlig. I figur 15 rymmer gruppen Agronomi alla discipliner utom agronomekonomernas uppsatser. I den veterinärmedicinska gruppen finns även djursjukvårdarnas uppsatser.

Agronomi, uppsatser

En noggrannare uppdelning av uppsatser producerade av agronomer, denna gång inklusive ekonomiuppsatserna, visar att det är näringslära och fysiologi som intresserat de flesta. Det har gjorts en uppsats som handlar om mänskligt beteende vid interaktion med häst och har titeln ”Hur påverkas beteende/känslor och fysiologiska faktorer på människa och häst vid interaktion mellan parterna”.

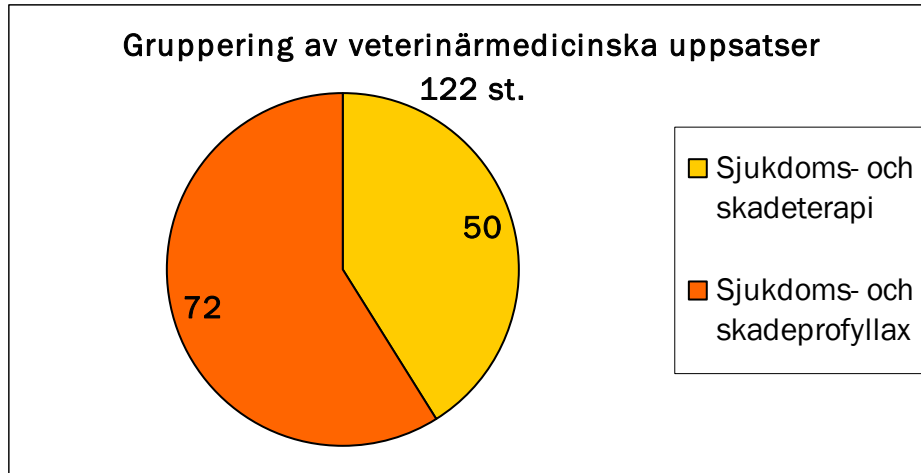

Figur 16: Gruppering av agronomuppsatser och som visar andelen av totalantalet

Benämningen på grupperna gällande Agronomernas arbeten är i vissa fall inga vedertagna begrepp utan en tolkande beskrivning av uppsatsernas titel i respektive grupp.

Veterinärmedicin, uppsatser

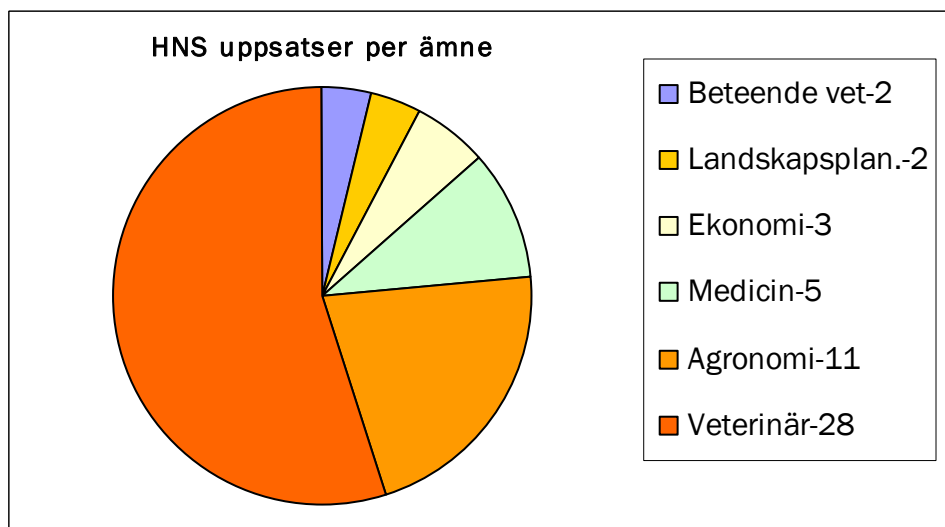
En gruppering av de veterinärmedicinska uppsatserna har gjorts i två delar.

Figur 17: Gruppering av uppsatser inom veterinärmedicin inkl. djursjukvårdare och som visar andelen av totalantalet

2.2.4 HNS, Hästnäringens Nationella Stiftelse

Tidigare har HNS viktiga roll som finansiär av forskning nämnts och att det framförallt är ämnesområden inom SLU som får anslag. Ämnesfördelningen visas i nedanstående diagram.

Figur 18: Antal och andel av HNS publicerade uppsatser per ämnesområde.

Den arean som utgörs av de tre sektorer med rödorange färg i figur 18 representerar den andel uppsatser som gjorts inom de kompetensområden som finns inom SLU.

De ekonomiuppsatser som HNS varit med och finansierat har gjorts på Göteborgs och Uppsala Universitet samt LTH i Luleå och inte på SLU.

2.2.5. Hästforskning i Västra Götaland och Skåne län

Det har delvis framgått av tidigare figurer hur den geografiska fördelningen av uppsatser ser ut men det förtydligas i följande två tabeller.

Antal uppsatser från Skåne	
Alnarp	18
Lund	6
Malmö	2
Kristianstad	2
<i>Hippolog</i>	<i>90</i>

Tabell 3: Antalet uppsatser från Skåne län

Uppsatserna från Hippologutbildningen är kursiverade eftersom de inte är sorterade på utbildningsplatserna Flyinge, Strömholm respektive Wången. Antalet uppsatser från Flyinge dominerar i gruppen.

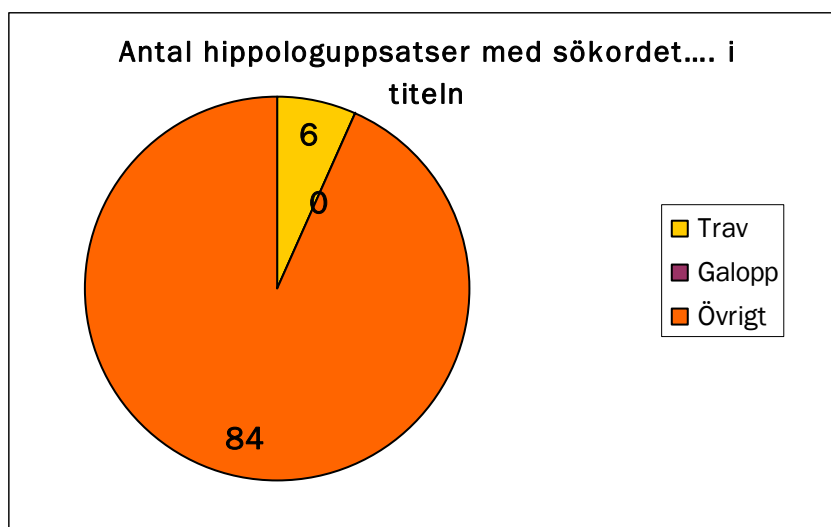
Antal uppsatser från Västra Götaland	
Skara	26
Göteborg	4
Borås	1

Tabell 4: Antalet uppsatser från Västra Götaland

Hippologutbildningen är den avgörande skillnaden i produktion av antalet uppsatser per län och i övrigt ser man att betydelsen av SLU:s verksamhet i Alnarp respektive Skara är stor beträffande produktion av hästrelaterade uppsatser i länen.

2.2.6. Hippolog, uppsatser

Hippologernas uppsatser är näst de veterinärmedicinska den dominerande typen av eftergymnasiala uppsatser som är hästrelaterade. Studiemässigt motsvarar de 10 högskolepoäng och präglas av den praktiska erfarenheten studenterna har som behörighetskrav för att komma in på utbildningen. Uppsatsernas arbete präglas också av den praktiska formen av utbildning till Hippolog. Tittar man närmre på de 90 uppsatserna efter ämnesval och grupperar dem efter det så blir översikten tydligare.

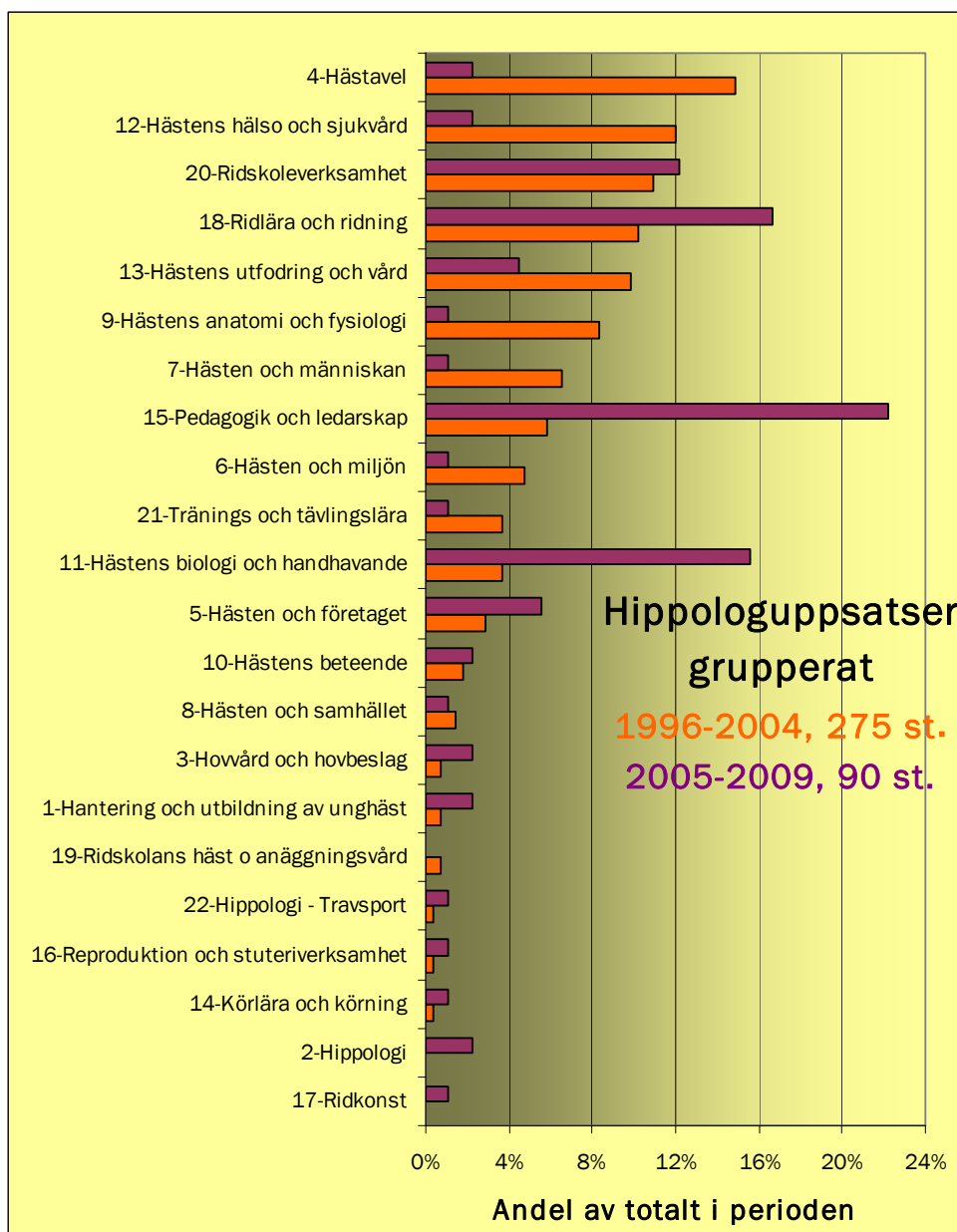

Figur 19: Andel av Hippologarbeten grupperat efter sökord i uppsatsens titel.

Trav- och galoppinriktningen utbildar inte lika många Hippologer vilket är en av förklaringarna till fördelningen av uppsatserna enligt diagrammet. Jag vill understryka att fler uppsatser än de angivna kan handla om trav eller galopp men att det i så fall inte framgår i uppsatsens titel.

Hippolog, fördelning per undergrupp

Uppsatserna är fördelade inom 22 grupper eller ämnesområde. I nedanstående diagram är de fördelade på den grupp respektive uppsats tillhör. Summering av antalet uppsatser per grupp har därefter satts i relation till det totala antalet uppsatser i respektive tidsperiod.

Figur 20: Andel av totala antalet uppsatser i Hippologutbildningen 1996-2008 fördelat per ämnesgrupp.

Sammanställningen visar på den breda kompetens Hippologerna som grupp representerar. Det framgår också tydligt inom vilka ämnesområden det produceras flest uppsatser. Vid en sådan tolkning bör man ta hänsyn till att trav och galoppinriktningarna inte har lika många studenter. Men ett ämnesområde som "Hästen och företaget" lockar inte många av studenterna i uppsatsskrivandet trots att det inte är mer eller mindre relaterat till inriktningarna trav, galopp eller ridsport.

Uppsatserna är som sagt 365 till antalet men tyvärr når man bara 21 nedladdningsbara via SLU-bibliotekens sökmotorer LUKAS och Epsilon. Går man däremot till Hippocampus hemsida (Hippocampus är ett hästforsknings- och

informationscentrum vid SLU och SVA) hittar man cirka 50 nedladdningsbara uppsatser. Övriga kan endast beställas via biblioteken på SLU.

2.2.7 Forskning och tillväxt

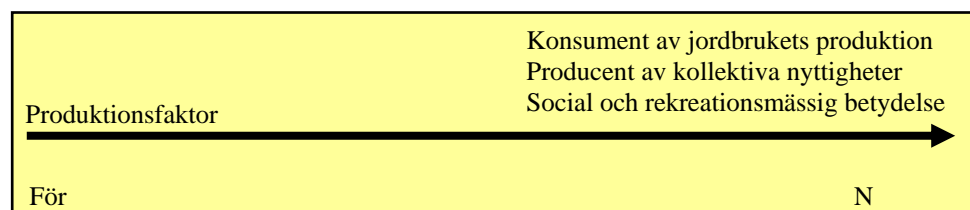
Resultaten visar den dominans som SLU och speciellt den veterinärmedicinska forskningen och utbildningen har i hästnäringen. Syftet med denna rapport är bland annat ”...att analysera vilka delar av forskningen som kan ha möjlighet att skapa tillväxt i hästnäringens företag”. Författarens grunduppfattning är att all välmående forskning för kunnandet framåt och därmed skapar den också tillväxt på det ana eller andra sättet, förr eller senare. Det finns säkert ett eller annat arbete som kan ifrågasättas i efterhand för den som vill göra det men även ett så kallat misstag i forskningssammanhang kan lite skämtsamt uttryckt, ha resulterat i tillväxt när man väl förstått värdet av arbetet.

Hästforskning inom SLU

Eftersom SLU är den dominerande aktören är det med tanke på rapportens syfte intressant att se betoningen på tillväxt i inledningen av SLU:s ramprogram för hästforskning vid SLU och SVA 2002-2010. Man skriver där ”*Två förhållanden avgör på ett påtagligt sätt möjligheterna till en framtida tillväxt av hästsektorn. Dels måste vi ha ett hästmateriell som tillgodoser marknadens krav och är internationellt konkurrenskraftigt, dels måste vi ha en sådan hästhållning att ett gott djurskydd säkerställs*”. Formuleringen betonar faktorerna hästen och dess närmiljö som viktiga för tillväxt. En bra grund i form av en konkurrenskraftig inhemsk population kan ingen ifrågasätta. Ett bra djurskydd i form av en bra hästhållning är också självklart och ett prioriterat område i svensk politik. Svensk natur och landsbygd erbjuder en utvecklingspotential för hästnäringen, både för de som är verksamma i Sverige men även för de företagare i hästnäringen från utlandet som vill etablera sig här. Det finns gott om mark att utveckla de tankar som finns inom begreppet Active Stable och liknande. (Ett Aktivt Stall eller Active Stable är ett system för modern hästhållning som bygger på lösdrift med individuell utfodring och tillgång till utevistelse).

Hästen och samhällsutvecklingen

Fritidskonsumtion i samhället är större nu än förr. Hästen har idag en roll i livsstilsprofilering, livskvalitet, sport, spel och fritid och inte minst i den så kallade upplevelseindustrin och tar därmed en del av den ökade upplevelsemarknaden. Författarna till rapporten ”Hästnäringens samhällsekonomiska betydelse” åskådliggör ett liknande resonemang med en figur.

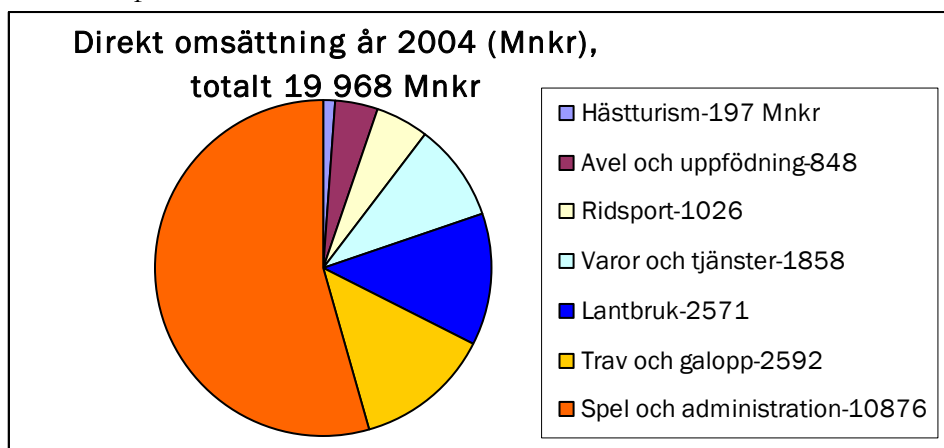

Figur 21: Hästens förändrade betydelse i samhället. (fritt efter författarnas förlaga)

I takt med hästens förändrade roll har också hästägaren fått mer betydelse som konsument av de varor och tjänster som man efterfrågar i sitt hästägande. Därför är det intressant att än en gång citera ramprogrammet för hästforskning vid SLU och SVA 2002-2010 där det står att ”*Det ekonomiska värdet av efterfrågan på svensk hästsport och hästrecreation kommer att undersökas i ett planerat projekt vid SLU*”. I det projektet har man ambitionen att kartlägga faktorer som påverkar efterfrågan på sport och rekreation bland allmänheten.

Konsumtion av hästnäringens produktion

Det finns cirka 400 000 människor i Sverige som rider regelbundet varav cirka 200 000 är anslutna till ridklubbar. Trav och galoppbanorna har cirka 2 miljoner besökare årligen och betydelsen av den spelkonsumtionen i hästnäringen känner de flesta i hästnäringen till, den är viktig för hela näringen. Av en beräknad omsättning i hästnäringen på 20 miljarder (2004) är ungefär hälften en konsekvens av totalisatorspelet.

Figur 22: Hästnäringens omsättning (enligt rapporten Hästnäringens samhällsekonomiska betydelse i Sverige, 2005). Fritt efter författarnas förlaga.

Hästturismens värde uppskattades samma år till cirka 200 miljoner. Den ekonomiska betydelsen av detta motsvaras inte i intresset för att skriva uppsatser som berör konsumtion av de nyttigheter som hästrelaterad verksamhet producerar. Det är anmärkningsvärt att det endast finns fyra funna uppsatser som handlar om konsumtion av det som hästrelaterad verksamhet producerar. Titlarna på de uppsatserna är: Towards an emerging global gaming-market-Strategic opportunities for the Swedish state-licensed gaming companies; Vad är hästturism - en studie av turridning på Islandshäst i Sverige; Attitudes towards the use of horses for leisure in the countryside; Hopp på Täby Galopp - svensk hindersport ur ett strategiskt marknadsföringsperspektiv. De två första är publicerade i Göteborg respektive Kalmar och de två sista i Alnarp respektive Uppsala på SLU. Forskning som rör marknaden och konsumtionen för de nyttigheter som hästnäringen producerar är alltså ett område som förefaller oprioriterat med tanke på antalet funna uppsatser. En ökad satsning på sådan forskning kommer att medföra ökad tillväxt och affärsnytta.

Konsumtion av verkamma i hästnäringen

Om man vänder på konsumtionsperspektivet och ser till exempel på de 400 000 ryttarna och alla de som är ägare till de drygt 80 000 hästarna i Skåne och Västra

Götaland som konsument. Resultatet blir inte heller då annorlunda. Det finns en funnen uppsats som direkt handlar om hästägaren som konsument om man bortser från de tidigare fyra funna som rätteligen även kan gälla en person som rider eller äger en häst. Titeln på den uppsatsen är Hästägaren som konsument - beslutsprocessen för högengagerande produkter. I slutsatsen kommer fram till att vid köp av sådana produkter sätter man hög tilltro till veterinärer och man är mycket aktiv i sitt informationssökande med hjälp av Internet.

Det finns inga funna uppsatser som beskriver forskning gjord kring de stora hästevenemangen som årligen anordnas i till exempel Göteborg, Stockholm och Falsterbo. Sådan forskning skulle utveckla de evenemangen. Aktörer i näringen säger att det framförallt är de som är redan är aktiva inklusive deras anhöriga inom ridsport, som besöker dessa evenemang. Travevenemang och fotbollsmatcher har betydligt fler typer av besökare, om jämförelsen tillåts precis som i fallet med researrangörer. Ur ett tillväxtperspektiv vore det intressant att få belyst i vetenskapliga studier faktorer viktiga för utveckling av sådana stora evenemang och hur skillnaden ser ut mellan de som konsumerar de olika typerna av evenemang. Den typen av forskning skulle också kunna användas i planeringen av nya arenor eller nya evenemang i syfte att få de så effektiva och lönsamma som möjligt.

Landskapsplanering

Apropå planering av nya anläggningar så pågår det ny och intressant forskning inom LTJ-fakulteten på SLU i Alnarp (Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap). Bland annat görs en studie av hästens ökade närvaro och betydelse för att skapa en innovativ miljö i befolkningstäta områden. Man jämför bland annat Sverige med ett område i Ontario Kanada som har ungefär samma hästantal som i Sverige. Det är doktoranden Hanna Elgåker och Professor Christer Nilsson som ligger bakom arbetet. Om Elgåkers forskning kombineras med den mängd klusterforskning som gjorts i andra ämnesområde så borde det vara till gagn för planeringen av de företagsparker med hästtema som planeras. Läger man därtill forskning om individers entreprenörskap och innovationsförmåga blir det än mer intressant.

Markör för ekonomisk status

Två ämnesområden har belysts närmre ur ett tillväxtperspektiv, ekonomi och landskapsplanering. Beteendevetenskaplig forskning som belyser hästägare som konsument, hästägare som bor i städer syn på att flytta till landsbygden, vad betyder hästen för personligt välbefinnande, m.m. är även det viktigt för ökad tillväxt. Med ledning av metodiken för insamling av företagsdata i denna undersökning finns det utrymme för mer forskning kring metoder för analys och avgränsning vid studier av näringar typ turist- och hästnäringen i jämförelse med branscher. Spelomsättning vid landets trav- och galoppbanor kan vara en viktig markör för den ekonomiska statusen i hästnäringen. Inom turistnäringen använder man bland annat antal sålda hotellnätter som indikator. Det är av samma skäl viktigt för hästnäringen att identifiera en eller ett par markörer som så rättvisande som möjligt beskriver motsvarande status och kommunicera det så att fler utanför hästnäringen förstår och lär känna dess betydelse.

Affärsnytta och hävstångseffekt

På samma sätt som gjorts ovan med ämnesområdet ekonomi kan man gå igenom flera andra ämnesområden och på så sätt fastställa just det områdets möjligheter att kunna bidra till ökad hävstångseffekt av SLU:s forskning och uppnå ökad tillväxt inom hästnäringen (bilaga 1 med samtliga rapporters titel bifogas för bland annat detta syfte). Dels genom litteraturstudier och hur resultat kan appliceras på hästnäringen men också genom ny forskning i fler ämnesområde än de som har dominerat hittills. Hästens roll i samhället har radikalt förändrats till att nu i stort sett enbart tillhöra någon form av upplevelsemarknad med viktiga inslag av livskvalitet och spänning. För tillväxt krävs en viktig grund i form av bra hästar och bra djurhållning som SLU poängterar i sitt ramprogram för hästforskning.

SLU:s betydelse för hästrelaterad forskning och därmed betydelse för tillväxt kan synliggöras bättre än vad som sker idag. Hippocampus inom SLU är det forum som ska kommunicera sin hästverksamhet men tyvärr når man inte allt från den hemsidan. Av Hippologernas examensarbeten så är det drygt 310 stycken som man inte kan ladda ner där eller någon annanstans. Likaså ser man inte heller hästrelaterad forskning och andra vetenskapliga arbeten utförda på LTJ- fakulteten på Hippocampus hemsida.

Traditionen med mer omfattande hästforskning är inte lång, ”*Så sent som i slutet av 1970-talet var viljan att avsätta offentliga medel till hästforskning liten. Hästforskning bedrevs då nästan enbart vid den veterinärmedicinska fakulteten och SVA*” (SLU: ramprogram för hästforskning). Det kan vara ett av flera skäl till dagens dominans från SLU och den veterinärmedicinska fakulteten i den hästrelaterade forskningen. Ett annat skäl är svårigheten att kommunicera ett tydligt gemensamt mål för hela hästnäringen. Inom företagsekonomi är ett begrepp som målöverensstämmelse betydelsefullt i diskussioner om tillväxt. Ett tydligt kommunicerat gemensamt mål blir en drivkraft för både företagande och forskning och påverkar därmed vilken typ av tillväxstimulerande vetenskapligt arbete som utförs. Man kan jämföra hästnäringen med exempelvis köttbranschen. Alla verksamma i den värdekedjan har ett starkt och tydligt intresse av att det produceras så mycket köttbaserade produkter som möjligt med så lite resursanvändning som möjligt och att dessa säljs i konsumentledet till ett pris som ger högsta möjliga lönsamhet till alla i värdekedjan. Hästnäringen är annorlunda än andra gröna näringar.

Det är också värt att reflektera utan att dra några slutsatser (det kan däremot vara en idé till hypotes i ett framtida forskningsprojekt) om vad som konstaterades i uppsatsen från Ekonomihögskolan i Lund, att hästägaren som konsument värdesätter speciellt de råd man kan få från en veterinär vid konsumtion av högengagemangsprodukter. Hästägarna har kanske därför den forskning och de uppsatser man efterfrågar enligt talesättet ”som man ropar får man svar” eller med andra ord, veterinärmedicinens betydelse i hästnäringen är stor eftersom näringen speciellt efterfrågar kunskap man kopplar till just veterinärmedicinen. Från samhällets sida och alla de som vill bedriva lönsamt hästföretagande i en mer konkurrensutsatt omvärld behövs däremot mer kunskap och forskning med fokus på affärsnytta inom

ämnesområden som idag inte dominerar och som därmed är otraditionella för hästrelaterad forskning.

Ingemar Svantesson

Genarp den 10 juli 2009

Källförteckning

Andersén, Y. m. fl. *Hästlänet Västra Götaland*. LRF Skara 2008.

Andersson, K., Lundqvist, J., Rubensson, U. *Hästägaren som konsument- beslutsprocessen för högengagerande produkter och tjänster*. Lunds Universitet 2006.

Backteman, E. *Hästen i kommunen - betyder mer än du tror*. HNS 2008.

Camper, A-M. *Hippcom Sweden- ett nationellt koncept för utveckling av hästnäringen samt Hippcom Park Flyinge och Hippcom Park Vara*. Södra Sandby 2008.

Edelbring, D. *Värmländsk hästkraft- en förstudie kring hästsektorn i Värmland Rapport 2002:3 Länsstyrelsen Värmland 2002*.

Elgåker, H., Wilton, B. *Horse farms as a factor for development and innovation in the rbanrural fringe with examples from Europe and Northern America*. SLU Alnarp 2008.

Grant, R. *Contemporary Strategy Analysis*. Blackwell Publishers USA 1998

Hästen för arbete sport och fritid- ramprogram för hästforskning vid SLU och SVA 2002–2010. SLU och SVA Uppsala 2002.

Hästverksamhet - gränsdragningen mellan hobby- och näringsverksamhet. Skatteverket 2009.

Johansson, D., Andersson, H., Hedberg, A. 2004. *Hästnäringens samhällsekonomiska betydelse i Sverige*. SLU Uppsala 2004.

Lagnevik, M. *Farmers as Innovators- Innovation Dynamics in the Agri- and Food Business*. Lunds Universitet 2005.

Nordenskjöd Klemming, S. *Billigt grönt kostar på*. Artikel i Tidskriften Fokus nr 26 2009.

Persson, P. *Kartläggning och analys av hästverksamheten i Sverige*. SJV Jönköping 2005.

Petersson, G., G-Wagner, Z. *Horse Innovation Arena*. Flyinge 2007.

Ringholm, B. *Interpellation 2008/09:474 SNI-koderna och småföretagare inom turistnäringen*. Sveriges Riksdag 2008.

Wallén, M. *Holländska hästar på lönsamt bete i Sverige*. Artikel i Dagens Industri 17 juni 2009.

Meddelanden

Anna-Karin Svahn, LRF Konsult Skurup

Camilla Linder, Hästansvarig i LRF

Erik Johansson, LRF Konsult Sjöbo

Gunnel Herrström, Näringslivschef Eslövs kommun

Göran Dalin, Docent vid SLU

Ingvar Fredricson, Professor, Grevlunda

Jan-Erik Persson, Utvecklingschef Vara kommun

Katarina Novák, VD Skogs och Lantarbetsgivarna

Marianne Andersson, Projektledare Hästen i Skåne

Statistiska Centralbyrån, Företagsregistret

Bilagor

Bilaga 1: Rubrikförteckning över examensarbeten, uppsatser och avhandlingar

I bilagan finns en förteckning över samtliga examensarbeten, uppsatser och avhandlingar som använts i rapporten för sammanställning av resultat. De är sorterade efter ämnesområde.

Bilaga 2: Förteckning avhandlingar

Bilagan visar en separat förteckning av hästrelaterade avhandlingar gjorda inom SLU under åren 2004 – 2008. Ingen av dessa finns med i bilaga 1.

Bilaga 3: Artikel i Dagens Industri 090617